

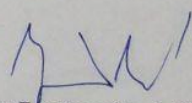
Netradiční formy CR – ekoagroturistika a hippoturistika na Vysočině

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: **Miroslava Dvořáková**
Studijní program: **Ekonomika a management**
Obor: **Cestovní ruch**
Název práce: **Netradiční formy CR - ekoagroturistika a hippoturistika na Vysočině**
Cíl práce: Cílem bakalářské práce je zjištění uplatnění netradičních forem cestovního ruchu v lokalitě Vysočina, když autorka bakalářské práce se zaměří především na ekoagroturistiku a hippoturistiku v této lokalitě. Bakalářská práce bude doplněna dotazníkovým šetřením a jeho vyhodnocením, jakož i celkovou analýzou možnosti uplatnění výše uvedených netradičních forem cestovního ruchu na Vysočině.

Ing. Věra Nečadová
vedoucí bakalářské práce

Ing. Věra Nečadová

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra cestovního ruchu

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje AZ, zejména § 60 (školní dílo).

Jsem si vědoma toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 23. dubna 2014

.....

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Ing. Věře Nečadové za odborné vedení mé bakalářské práce, za všechny připomínky a podněty a za velmi milý a vstřícný přístup. Dále bych chtěla poděkovat všem osloveným lidem, kteří věnovali čas vyplnění dotazníku a v neposlední řadě i své rodině za velkou podporu.

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

**Netradiční formy CR – ekoagroturistika a hippoturistika
na Vysočině**

Bakalářská práce

Autor: Miroslava Dvořáková

Vedoucí práce: Ing. Věra Nečadová

Jihlava 2014

Abstrakt

DVOŘÁKOVÁ Miroslava: Netradiční formy CR – ekoagroturistika a hippoturistika na Vysočině. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce Ing. Věra Nečadová. Stupeň kvalifikace: bakalář. Jihlava 2014.

Bakalářská práce je rozdělená do dvou částí. Teoretická část vymezuje pojmy netradičních forem cestovního ruchu – ekoturistiky, agroturistiky a především ekoagroturistiky a hippoturistiky, na které se ve své práci zaměřuji. Praktická část se zabývá ekoagroturistikou a hippoturistikou v kraji Vysočina. Hlavním cílem dotazování bylo zjistit povědomí o ekoagroturistice a hippoturistice na Vysočině, jakož i chuť dotázaných se těchto netradičních forem cestovního ruchu aktivně účastnit. Součástí praktické části je také SWOT analýza možností uplatnění ekoagroturistiky a hippoturistiky na Vysočině. V závěru jsou zpracovány doporučení k podpoře výše uvedených netradičních forem cestovního ruchu na Vysočině.

Klíčová slova: netradiční formy cestovního ruchu, ekoagroturistika, hippoturistika

Abstract

DVOŘÁKOVÁ Miroslava : Unconventional Forms of Tourism - Green Tourism, Ecoagrotourism and Hippotourism in Vysočina Region. College of Polytechnics Jihlava. Department of Travel/Tourism. The work supervisor is Ing. Věra Nečadová . Degree of professional qualification: bachelor. Jihlava 2014.

The bachelor thesis is divided into two parts. The theoretical part defines the concepts of unconventional forms of tourism – green tourism, ecoagrotourism and hippotourism. The practical part deals with ecoagrotourism and hippotourism in Vysočina Region. The main objective of the survey was to survey public awareness of ecoagrotourism and hippotourism in Vysočina Region, as well as raise interest of respondents to take part in these interest in these unconventional forms of tourism. The work also includes a SWOT analysis of potential application of ecoagrotourism and hippotourism in Vysočina Region.

At the end of this thesis I present recommendations to support the above mentioned unconventional forms of tourism in Vysočina Region.

Keywords : unconventional forms of tourism, ecoagrotourism, hippotourism

Předmluva

Tématem mé bakalářské práce jsou netradiční formy cestovního ruchu a to ekoagroturistika a hippoturistika. Toto téma jsem si zvolila z důvodu, že ekoagroturistika i hippoturistika jsou mi velmi blízké. Zajímalo mě, zda mají lidé povědomí o těchto formách cestovního ruchu a zda mají zájem takto trávit svůj volný čas.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda ekoagroturistika a hippoturistika jsou atraktivními formami trávení volného času pro širší veřejnost. Proto jsem dotazníkovým šetřením oslovila osoby různého věku i vzdělání, abych zjistila nejen povědomí o těchto dvou formách cestovního ruchu, ale i zájem veřejnosti o to, trávit svůj volný čas na ekofarmě či hippoturistikou.

Informace pro tvorbu bakalářské práce jsem čerpala z dostupné literatury a internetu, z brožur a průvodců.

Obsah

ÚVOD A CÍLE PRÁCE	13
TEORETICKÁ ČÁST	14
1 VYMEZENÍ POJMU CESTOVNÍ RUCH	14
2 TYPOLOGIE CESTOVNÍHO RUCHU	15
2.1 DRUHY CESTOVNÍHO RUCHU	15
2.2 FORMY CESTOVNÍHO RUCHU	18
2.2.1 Základní formy cestovního ruchu	18
2.2.2 Specifické (účelově motivované či netradiční) formy cestovního ruchu	19
3 EKOTURISTIKA	21
4 AGROTURISTIKA	22
4.1 POZITIVA A NEGATIVA AGROTURISTIKY	23
4.2 NÁPLŇ AGROTURISTIKY	24
5 EKOAGROTURISTIKA	25
6 HIPOTURISTIKA	26
6.1 FORMY JEZDECKÉ TURISTIKY	26
6.2 HIPOSTEZKA	27
6.3 KOŇSKÁ STANICE	27
PRAKTICKÁ ČÁST	28
7 ZÁKLADNÍ INFORMACE O KRAJI VYSOČINA	28
7.1 POLOHA, ROZLOHA A HUSTOTA OSÍDLENÍ	28
7.2 KLIMA	28
7.3 PŘÍRODA	29
7.4 HISTORICKÉ PAMÁTKY A KULTURNÍ DĚDICTVÍ VYSOČINY	29
8 EKOAGROTURISTIKA V KRAJI VYSOČINA	30
8.1 EKOAGROFARMY NA VYSOČINĚ	30
8.1.1 Biofarma Sasov	31
8.1.2 Agroekofarma Kadeřávek	32

8.1.3	Biofarma DoRa s.r.o.....	33
8.1.4	Chadimův mlýn.....	34
8.1.5	Ekofarma Křišťan a spol.	35
8.1.6	Ekozahrada Ctiboř.....	35
9	HIPPOTURISTIKA V KRAJI VYSOČINA	36
9.1	HIPOSTEZKY V KRAJI VYSOČINA.....	37
9.2	KOŇSKÉ STANICE V KRAJI VYSOČINA	39
9.2.1	Jihlavsko.....	40
9.2.2	Havlíčkovobrodsko	41
9.2.3	Třebíčsko.....	42
9.2.4	Žďársko	42
9.2.5	Pelhřimovsko.....	43
10	DOTAZNÍK	44
10.1	METODIKA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	44
10.2	ÚVOD DOTAZNÍKU	45
10.3	INTERPRETACE DAT Z DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	45
10.3.1	Dotazník ekoagroturistika.....	45
10.3.2	Dotazník hippoturistika	53
11	SWOT ANALÝZA	63
12	DOPORUČENÍ ROZVOJE EKOAGROTURISTIKY A HIPPOTURISTIKY	64
	SHRNUTÍ.....	65
	ZÁVĚR.....	68

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Seznam koňských stanic v kraji Vysočina

Příloha č. 2: Dotazník Ekoagroturistika

Příloha č. 3: Dotazník Hippoturistika

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázky

Obr. 1: Mapa jezdeckých stezek v kraji Vysočina.....37

Obr. 2: Mapa koňských stanic v kraji Vysočina.....39

Tabulky

Tabulka 1: Demografická struktura respondentů.....62

Tabulka 2: Analýza SWOT.....63

Tabulka 3: Doporučení rozvoje ekoagroturistiky a hippoturistiky na Vysočině.....64

Grafy

Graf 1: Znalost pojmu ekoagroturistika.....45

Graf 2: Kdy se respondenti setkali s pojmem ekoagroturistika poprvé.....46

Graf 3: Kdy se respondenti setkali s pojmem ekoagroturistika poprvé.....46

Graf 4: Zda se respondenti již v minulosti účastnili dovolené na ekofarmě.....47

Graf 5: Předpokládaný zájem o dovolenou na farmě.....47

Graf 6: Preference bydlení na ekofarmě.....48

Graf 7: Preference trávení volného času na ekofarmě.....48

Graf 8: Povědomí o ekofarmách na Vysočině.....49

Graf 9: Vysočina jako vhodné prostředí pro ekoagroturistiku.....49

Graf 10: Budoucnost ekoagroturistiky. 50

Graf 11: Vyšší cena biopotravin.....50

Graf 12: Využití možnosti nákupu biopotravin přímo z farmy.....51

Graf 13: Pohlaví respondentů.....51

Graf 14: Věk respondentů	52
Graf 15: Vzdělání respondentů.....	52
Graf 16: Zaměstnání respondentů.....	53
Graf 17: Znalost pojmu hippoturistika.....	53
Graf 18: Kdy se respondenti setkali s pojmem hippoturistika poprvé.....	54
Graf 19: Kde se respondenti setkali s pojmem hippoturistika poprvé.....	54
Graf 20: Koně ve vlastnictví respondentů.....	55
Graf 21: Využití zapůjčených koní.....	55
Graf 22: Zájem o hippoturistiku během dovolené.....	56
Graf 23: Preference doby vyjížděky.....	56
Graf 24: Zájem o doplňkové aktivity v souvislosti s koňmi.....	57
Graf 25: Zda se respondent setkává s hippoturistikou.....	57
Graf 26: Znalost koňských stanic na Vysočině.....	58
Graf 27: Znalost hiposteze na Vysočině.....	58
Graf 28: Vysočina jako vhodné prostředí pro hippoturistiku.....	59
Graf 29: Budoucnost hippoturistiky na Vysočině.....	59
Graf 30: Pohlaví respondentů.....	60
Graf 31: Věk respondentů.....	60
Graf 32: Vzdělání respondentů.....	61
Graf 33: Zaměstnání respondentů.....	61

ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Český venkov byl pro mne vždy idylickým místem, kde jsem strávila nejednu dovolenou a kam se budu vždy ráda vracet. Je to místo, kde mohu zavzpomínat na bezstarostné dětství a na chvilku zapomenout na hektický život ve městě. Venkov jsou pro mne prázdniny u babičky a dědy, sbírání malin v lese, výpravy na sousedovy třeště, hry s partou kamarádů ze sousedství, ale i sečení trávy pro stádečko koz nebo stavění přístřešků pro kačeny a husy. Uspěchaný životní styl, pracovní vytížení a kariéra je to, co mladý člověk vyhledává, ale od čeho nakonec utíká ven, do přírody, na venkov.

Ekoagroturistika je dynamickým odvětvím cestovního ruchu, která od svého vzniku stále prochází mnoha změnami. Právě v ekoagroturistice je zřejmé spojení tradičního venkova a moderního stylu života městského člověka. Oba tyto styly jsou mi blízké. Tradiční venkov z dětství a městský styl života ze současné doby. K lákadlům ekoagroturistiky patří poznání života na farmě, práce na zahradě, péče o zvířata, vyjížďky na koních, degustace místních specialit, poznávání tradic a zvyků, procházky přírodou a hlavně klid. Toto vše v souladu s komfortním ubytováním, přátelským personálem a mnoha doplňkovými službami je velkým lákadlem a pozvánkou na moji dovolenou.

Právě vše výše uvedené mne vedlo k tomu, že jsem si pro svoji bakalářskou práci vybrala téma „Netradiční formy cestovního ruchu – ekoagroturistika a hippoturistika na Vysočině.“ Kraj Vysočina jsem zvolila proto, že jsem se zde narodila, žiji zde a ráda bych i nadále zůstala. Téma trávení dovolené na ekofarmě je mi osobně blízké a též mi není lhostejné, jakým směrem se bude ubírat budoucnost českého venkova.

Cílem mé práce je zjištění uplatnění netradičních forem cestovního ruchu v lokalitě Vysočina, když se zaměřuji především na problematiku ekoagroturistiky a hippoturistiky v této lokalitě a současně zjišťuji, zda veřejnost ví, co tyto pojmy znamenají a zda má zájem takto trávit svůj volný čas. Bakalářská práce bude doplněna dotazníkovým šetřením a jeho vyhodnocením, jakož i celkovou analýzou možnosti uplatnění výše uvedených netradičních forem cestovního ruchu na Vysočině.

Na základě všech zjištění bude na konci praktické části vypracována SWOT analýza a doporučení rozvoje ekoagroturistiky a hippoturistiky na Vysočině. Věřím, že na základě těchto doporučení bude možno přilákat a motivovat více turistů k pobytu na ekofarmách a tím přispět k rozvoji venkovského cestovního ruchu.

Primárně použitou metodou této práce je dotazníkové šetření. Dále jsem pro zpracování používala metody – popis, cílené porovnávání, vysvětlení, analýzu, dedukci, grafické a statistické metody.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmu cestovní ruch

Cestovní ruch, jako často používaný termín, má různá pojetí, která do něj zařazují odlišné aktivity. Důvody a podmínky pro cestovní ruch jsou různé a vyvíjejí se v souladu se společensko-politickými procesy na konkrétním regionu. Ani celosvětové instituce, jako například OSN (Organizace spojených národů) nebo UNWTO (Světová organizace cestovního ruchu), nepodávají stejné a závazné vymezení pojmu cestovní ruch. Vymezena je pouze osoba účastníka cestovního ruchu.

Podle WTO je každý účastník cestovního ruchu, který je turisticky aktivní, označován jako návštěvník. Rozdíl mezi návštěvníky spočívá v časovém hledisku: pokud návštěvník přespí v navštívené zemi alespoň jednou, jedná se o turistu. Když nepřenocuje, pak je zařazován do statistik jako návštěvník.

Cestovní ruch spadá k významným odvětvím světové i národní ekonomiky. Zahrnuje ubytování, stravování, dopravu, služby cestovních agentur a kanceláří včetně průvodcovských služeb, turistické informační systémy a další služby cestovního ruchu. [3]

Podle výkladového slovníku cestovního ruchu je „*cestovní ruch komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovní či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozování zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit a reakce na uvedené aktivity.*“ (1, str. 83)

2 Typologie cestovního ruchu

V současné době rozeznáváme různé druhy a formy cestovního ruchu. Ne všichni autoři se na nich shodují. Postupně dochází k vytváření různých kategorií cestovního ruchu, které se vlivem globalizace a vývoje mění, slučují či rozšiřují na nové formy či druhy cestovního ruchu.

2.1 Druhy cestovního ruchu

Druhem cestovního ruchu chápeme takový cestovní ruch, který je vykonán z různých příčin, kdy jeho realizace je závislá na společenských, ekonomických, geografických či jiných podmínkách. Podle druhu cestovního ruchu lze lépe určit potřeby a cíle návštěvníků.
(4, 2)

Podle počtu návštěvníků

- Individuální – jedná se o malé skupiny návštěvníků nebo jednotlivce
- Kolektivní – představuje větší organizované skupiny osob. Též jej můžeme nazvat skupinovým nebo klubovým cestovním ruchem
- Masový – vysoká koncentrace účastníků cestovního ruchu

Podle délky pobytu

- Krátkodobý – cesta je uskutečněna maximálně do 3 přenocování. Můžeme do něj zařadit i výletní cestovní ruch, který se však uskutečňuje do maximálně 24 hodin a cestovní ruch víkendový, který zpravidla zahrnuje 2 přenocování (2)
- Dlouhodobý – cesta je uskutečněna s počtem přenocování 4 a více. Například letní rodinná dovolená (5)

Podle ročního období

- Celoroční – v průběhu celého roku
- Sezonní – cesta je uskutečněna v sezonně letní či zimní
- Mimosezonní - cesta je uskutečněna mimo hlavní sezonu – jaro či podzim

Podle použitého dopravního prostředku

- Automobilový – použitým dopravním prostředkem je automobil, motorka, karavan či jiný motorizovaný prostředek
- Železniční – použitým dopravním prostředkem je vlak. Může se jednat o linkový spoj či speciálně vypravený vyhlídkový vlak
- Lodní – použitým dopravním prostředkem jsou různé druhy plavidel. Například motorový člun, raft, kánoe, katamarán, jachta či mnohé další
- Letecký – dopravním prostředkem je letadlo
- Kombinovaný – kombinace alespoň 2 výše uvedených či jiných způsobů dopravy

Podle sociologického hlediska

- Návštěvy příbuzných a známých
- Etnický – například hledání svých kořenů, kdy lidé cestují do své původní vlasti, nebo do rodné vlasti svých rodičů (2)

Podle dopadu na životní prostředí

- Měkký – šetrný k životnímu prostředí a místnímu obyvatelstvu
- Tvrdý – nešetrný, též nazývaný jako masový

Podle věku návštěvníků

- Dětský – uskutečňován pro nejmladší věkovou skupinu aktivní v cestovním ruchu
- Mládežnický – zahrnuje věkovou skupinu studující mládeže
- Rodinný – cestování rodin s dětmi se svými specifickými požadavky a stále více se rozšiřující požadavek na animační programy pro děti
- Seniorský – zahrnuje věkovou skupinu cestující veřejnosti nad 60 let

Podle místa realizace

- Zahraniční – zahrnuje cestovní ruch spojený s příjezdovým a výjezdovým cestovním ruchem. Též do něj můžeme zařadit tranzitní cestovní ruch
- Domácí – zahrnuje cestovní ruch v rámci daného státu, který je uskutečňován občany daného státu. Též nazývaný jako rezidentský cestovní ruch
- Vnitřní – zahrnuje příjezdový a domácí cestovní ruch
- Národní – zahrnuje výjezdový a domácí cestovní ruch
- Regionální – je uskutečňován v rámci daného regionu
- Mezinárodní – zahrnuje veškerý cestovní ruch, který je spojen s překročením hranic daného státu (5)

Podle způsobu organizace

- Individuální – účastník cestovního ruchu se vše potřebné pro cestu zajišťuje sám, bez pomoci cestovní agentury či kanceláře
- Organizovaný – účastník cestovního ruchu využívá služeb specializované cestovní agentury či kanceláře

Podle dynamiky

- Pobytový – účastník cestovního ruchu setrvává (přenocuje) na stejném místě po celou dobu, pouze uskutečňuje různé výlety v okolí
- Putovní – účastník cestovního ruchu během cesty přenocuje na různých místech. Obvykle se cesta uskutečňuje dle předem stanovené trasy. Též nazývaný jako poznávací

Podle způsobu financování

- Volný – též nazývaný jako komerční cestovní ruch. Všechny náklady na cestu hradí účastník cestovního ruchu sám

- Vázaný – též nazývaný jako sociální cestovní ruch. Náklady jsou částečně zaplacený nějakou organizací. Může se jednat o příspěvek od zaměstnavatele (fond dovolené), pojišťovny, instituce či grantu.

2.2 Formy cestovního ruchu

Formy cestovního ruchu jsou specifické motivací, pro kterou je účastník cestovního ruchu podstupuje. Jedná se tedy o „*účel nebo motiv cestování a přechodného pobytu návštěvníků v cílovém místě.*“ (2, str. 34) Na formu cestovního ruchu se můžeme zeptat otázkou „Za jakým účelem návštěvník cestuje?“ nebo „Proč si vybírá právě tuto formu cestovního ruchu?“ Jedná se tedy o motivaci k výběru dané formy cestovního ruchu návštěvníkem. V primárním rozdělení rozlišujeme základní a specifické formy cestovního ruchu.

2.2.1 Základní formy cestovního ruchu

Rozlišujeme několik základních forem cestovního ruchu:

Rekreační cestovní ruch – zaměřuje se především na uspokojení základních potřeb regenerace organismu a psychických sil.

Kulturně-poznávací cestovní ruch – uspokojuje především lidskou potřebu poznání a vzdělávání se. Návštěvník cestuje za účelem poznání přírodních i kulturních památek, za návštěvou muzeí, galerií, festivalů, ale i jiného způsobu života či kultury a obyčejů.

Sportovně-turistický cestovní ruch – spojení rekreačního cestovního ruchu s provozováním různých sportů. Ty mohou být provozovány aktivně i pasivně. Aktivní pobyty mají určitou sportovní náplň, zatímco ty pasivní se soustředí na sledování různých sportovních akcí, jako jsou sportovní mistrovství, olympiády atd. (5)

Lázeňský (léčebný) cestovní ruch – uspokojuje potřebu zdravotní prevence a rekonvalescence po prodělané nemoci či úrazu. Probíhá pod léčebným dohledem.

Wellness – je poměrně novou formou cestovního ruchu, ale rychle se rozšiřující. Vychází z lázeňského cestovního ruchu, ale na rozdíl od něj neléčí, ale soustředí se na celkové uvolnění a odpočinek organismu. Probíhají zde aktivity jako masáže, koupele, aromaterapie, sauny a navození celkové pohody návštěvníka, fyzické i psychické. (6)

2.2.2 Specifické (účelově motivované či netradiční) formy cestovního ruchu

Vedle uvedených základních forem cestovního ruchu existují také formy specifické, které jsou účelově motivované. Jsou zaměřeny na úzkou skupinku turistů, kteří mají k uvedené formě cestovního ruchu často osobní vztah. Jedná se především o:

Lovecký cestovní ruch – cestovní ruch zaměřený na lov zvěře, ptáků a ryb. K uskutečnění lovu musí všichni účastníci vlastnit oprávnění k lovu, které zpravidla zajišťuje CK. Oprávnění k držení zbraně musí vlastnit účastník sám. Hlavními organizátory loveckého cestovního ruchu jsou především specializované cestovní kanceláře. Jedná se např. o rybolov v Norsku či Chorvatsku. Lovení lososů v Kanadě, nebo rybolov jeseterů v Mongolsku či Rusku.

Kongresový cestovní ruch – zahrnuje kongresy, symposia, semináře, veletrhy nebo akce menšího zaměření jako různá pracovní setkání většího počtu osob. Je významnou formou cestovního ruchu nejen pro svůj finanční přínos do rozpočtu města, ale i proto, že potlačuje sezónnost. Většina velkých kongresů se koná mimo hlavní sezónu, tedy především v měsících květen, červen a září. [7]

Incentivní cestovní ruch – též zážitkový cestovní ruch, který je organizován firmou pro své zaměstnance. Často je spojen s dopředu naplánovanými aktivitami (tzv. teambuilding), které mají za úkol stmelit pracovní kolektiv a mimopracovními zážitky jej semknout v celistvý a lépe pracující tým.

Dobrodružný cestovní ruch – cestování za realizací adrenalinových sportů jako například horolezectví, bungee jumping, lyžování či snowboarding mimo sjezdovky, paragliding nebo kiteboarding (někdy uváděno i jako kitting). Společným jmenovatelem je adrenalinový sport provozovaný na různých úrovních.

Nákupní cestovní ruch – cestování za nákupy. Tato forma cestovního ruchu je specifická především organizovanými cestami, většinou jednodenními zájezdy za nákupy. Může být organizována jako domácí i zahraniční cestovní ruch. Často se jedná o návštěvy sousedních států za výhodnými cenami, ale i návštěvy nákupních center.

Kulinářský cestovní ruch – cestování za poznáním a ochutnáním místních specialit. Jedná se o specifickou skupinu cestovatelů, pro které je gastronomie při cestování důležitý motiv. Jedná se o návštěvy originálních a netradičních restaurací po celém světě, kde návštěvníci mohou ochutnat světové kulinářské speciality. Například rybu Fugu, Pandí čaj, originální

Pekingskou kachnu či šneky ve Francii. V rámci České republiky např. husí hody či vinné stezky.

Filmový cestovní ruch – dochází zde k navštěvování míst, na kterých probíhalo natáčení oblíbených filmů nebo seriálů. Např. české pohádky Šípková Růženka na hradě Pernštejn nebo Pyšná princezna v zahradách zámku v Telči. Nebo zahraniční filmy jako je americký akční film XXX, z velké části natočený v Praze na Staroměstském náměstí, u Prašné brány a v Týnské ulici.

Náboženský cestovní ruch – návštěvník cestuje za poznáním jiného náboženství, navštívení religiózních památek či v rámci různých náboženských poutí.

Venkovský cestovní ruch – je poměrně nová forma cestovního ruchu, která v České republice začala vznikat až v 90. letech, po otevření hranic v roce 1989. Venkovský cestovní ruch se zaměřuje na pobyty na farmách a zemědělských usedlostech, které jsou zasazeny v zachovalé přírodě. Většinou se jedná o fungující farmy, tedy podnikatelské subjekty, které svojí činností zajišťují živobytí svým majitelům. Pobyty turistů jsou často doplňkovou, avšak nezanedbatelnou aktivitou takového podnikání.

Rozvoj venkovského cestovního ruchu souvisí s rozvojem venkova, farem, zemědělství, budováním cyklotras a rozvojem pěší turistiky. Současně také se zrychlováním životního tempa, velkými nároky na pracovní výkony a psychicky náročným životem ve městech. Lidé „utíkají“ do klidnějšího prostředí venkova, za čistým vzduchem a přírodou. Podvědomě tak vyhledávají to, co bylo pro minulé generace denním chlebem – manuální práce, tichá, klidná krajina a harmonie v soužití s přírodou. Venkovský cestovní ruch k tomu dává mnoho příležitostí.

Provozování venkovské turistiky má mnoho přínosů. Nejen pro turistu a jeho provozovatele – podnikatele, ale i pro obec a region. V první řadě je to hledisko ekonomické, tedy příliv kapitálu. Dále též společenské a kulturní, tedy oživení obcí v regionu, zvýšení jejich atraktivity a rozšíření povědomí o nich. A v neposlední řadě hledisko ekologické, které celek dotváří.

Jako hlavní **ekonomické přínosy** můžeme jmenovat finanční podpora služeb a jejich zachování, podpora podnikání pro agrofarmy a ekoagrofarmy, tvorba nových pracovních míst a udržení stávajících a rozmanitost pracovních míst.

Mezi hlavní **společenské a kulturní přínosy** můžeme zařadit rozvoj obcí, oživení zvyků a tradic, kulturní vyžití, rozvoj řemesel a zachování historických staveb.

Do **ekologických přínosů** patří ochrana přírody a krajiny, podpora lesního hospodářství a důraz na kvalitu životního prostředí, vody a ovzduší. [12]

Součástí venkovského cestovního ruchu jsou ekoturistika, agroturistika, ekoagroturistika a s tím související hippoturistika. Těmto jedinečným formám cestovního ruchu se budu více věnovat v následujících kapitolách a především v praktické části mé práce.

3 Ekoturistika

Ekoturistika úzce souvisí s pojmem šetrný cestovní ruch. Jedná se tedy o takový koncept cestovního ruchu, který je k životnímu prostředí šetrný a zbytečně jej nezatěžuje. Naopak, podílí se na jeho dalším rozvoji. V posledních letech se v cestování stále více klade důraz na ekologickou šetrnost. Jedná se o šetrný přístup k prostředí i k místnímu obyvatelstvu.

Pojem ekoturismus definuje Mezinárodní ekoturistická společnost (The International Ecotourism Society, TIES) jako *„zodpovědnou formu turismu do přírodních areálů, která chrání životní prostředí a udržuje prosperitu místních obyvatel. Zisky z ekoturismu zůstávají místním lidem a slouží k zachování tradic, přírodního prostředí a udržování sociálních, kulturních a náboženských hodnot.“* (8) Ekoturistiku tedy chápeme jako součást udržitelného cestovního ruchu. Zaměřuje se na poznávání přírody, její objevování, aniž by docházelo k jejímu přetváření. Využívá místní infrastruktury a snaží se, aby ekologické dopady na dané území byly minimální.

Základní principy ekoturismu podle M. E. Wood, 2002:

- Využívání již existující infrastruktury
- Vzdělávání eko-cestovatele
- Důraz na zodpovědné podnikání
- Minimalizování negativních dopadů na prostředí
- Přesný monitoring aktuální situace (8)

Správný ekoturista tedy má rád přírodu, chce objevovat a nenarušovat navštívená místa. Díky tomu se může dostat do míst, kde lze pozorovat ptactvo či jiné živočichy a rostliny. Ekoturisté cestují za pozorováním velryb, zvířat v safari, mohou sjíždět divoké řeky, věnovat se horolezectví, skialpinismu, jeskyňářství či kanoistice. Dostanou se do míst jako jsou chráněné krajinné oblasti, národní parky či přírodní rezervace. V Čechách například do národních parků Krkonoše, Šumava, České Švýcarsko a Podyjí.

Ekoturista se přemísťuje co nejekologičtěji. Tedy především pěšky, na kole či koni. Můžeme sem tedy zařadit pěší turistiku, cykloturistiku, jízdu na koni čili hippoturistiku, agroturistiku a ekoagroturistiku.

4 Agroturistika

Agroturistiku (též agroturismus) můžeme chápat jako specifickou formu venkovské turistiky. Definice agroturistiky existuje několik a všechny se v určitých bodech rozcházejí. Například v příručce Ministerstva zemědělství Agroturistika na ekofarmách je uvedeno, že agroturistika je *„forma podnikání na fungující zemědělské farmě či ranči, zaměřená na zabavení návštěvníků, s cílem přinášet zemědělcům dodatečný příjem“* [9] Ve výkladovém slovníku cestovního ruchu je agroturistika definována jako: *„druh CR, turistické nebo rekreační pobyty na venkově na rodinných farmách, jejichž hlavní náplní je poznávání alternativního způsobu života v blízkém kontaktu s přírodou, přímá spoluúčast na zemědělských činnostech a aktivní odpočinek, poznávání původních technik výroby potravin, jízda na koni, chov hospodářských zvířat, krocení zvířat apod. Agroturismus je modelovým příkladem směřování k udržitelnému cestovnímu ruchu s aspektem ekologickým a sociokulturním.“* (1)

V čem se ale všechny definice shodují, je to, že agroturistiku můžeme chápat jako dovolenou strávenou na farmě, statku či ranči, který aktivně provozuje zemědělskou činnost. Pokud tomu tak není, jedná se o dovolenou na venkově. Bohužel v České republice neexistuje jednotná definice agroturistiky, natož přesné podmínky za kterých je možno agrofarmu provozovat. Díky tomu se můžeme setkat s farmami, které neprovozují zemědělskou činnost, a přesto se prezentují jako agrofarmy. Informovaný turista je pak právem rozčarován. Já osobně mám tuto zkušenost z agropenzionu v Litomyšli, kdy z celého konceptu agrofarmy zůstal pouze osobní kontakt s majiteli, který bohužel nebyl přínosem.

Agroturistika je provozována na farmách či rančích, kde se turista může volně pohybovat a účastnit se aktivit spojených chodem farmy. Může se zapojit do běžných prací, pomáhat se zvířaty nebo s pěstováním plodin a zeleniny. Má možnost poznat provozní prostředí farmy a na některých farmách i ochutnat její produkty jako mléko, zeleninu, med či maso. Dochází tak k osobnímu kontaktu mezi turistou a farmářem a personálem farmy. Turista pozná vše, co farmu tvoří, jakožto především hospodářská zvířata (psy, koně, krávy, ovce, kozy, kočky, drůbež, aj.) a také jednotlivé hospodářské stavby (stáje, stodoly, chlévy, hospodářské stroje a nářadí). (1)

Do agroturistiky patří i ty farmy, které ubytování nenabízejí, ale poskytují návštěvníkům nějaký doprovodný program, třeba lov ryb, jízdu na traktoru či koních, exkurzi na farmě či ochutnávku produktů z farmy. Hlavně pro děti je to velký zážitek. Agroturistikou můžeme také nazvat pouhý prodej vlastních produktů přímo ze dvora, který je v současné době velmi oblíbený. Zaručuje totiž původ prodáváného zboží. Kupující vidí na vlastní oči, odkud produkty pocházejí. Může také sám posoudit podmínky, ve kterých zvířata, od kterých produkty jsou, žijí.

4.1 Pozitiva a negativa agroturistiky

Agroturistika je významné, rozrůstající se odvětví cestovního ruchu, které přispívá k rozvoji venkova. Potírá závislost venkova na městě, co se pracovních příležitostí týče či může ovlivnit migraci venkovského obyvatelstva do měst. Peníze vydělané agroturistikou zůstávají z velké části majiteli farmy a tím přispívají k jejímu dalšímu rozvoji. Ubytování není vytvářeno uměle, ale turista bydlí na již existující farmě, mimo velká centra cestovního ruchu, takže turisté jsou rovnoměrně rozmístěni na velkém území. Dalším pozitivem je individuálnost v přístupu k jednotlivým turistům a jejich potřebám.

Negativně můžeme vnímat především načasování. Hlavní turistická sezóna se totiž kryje s hlavní sezónou v zemědělství, takže se farmáři mohou potýkat s nedostatkem času a z toho vyplývajícím stresem či následným nedostatkem zájmu o turistu. Dovolená turisty totiž znamená více práce a starostí pro farmáře.

Jako negativní dopad na životní prostředí můžeme vnímat rušení zvěře turisty nebo poškozování lesních cest, např. opakovanou jízdou traktorem s turisty. (10)

4.2 Náplň agroturistiky

Náplň agroturistiky (i ekoagroturistiky, pokud jsou služby poskytovány na certifikované ekologické farmě) může být například:

Venkovní zábava:

- jízda na koni, traktoru, lodích, běžkách či horských kolech
- poznávání přírody, pěší turistika a pořádání pikniků
- rybolov a návštěva obory
- fotografování divoké zvěře, lukostřelba nebo střelba prakem

Vzdělávání:

- chov zvířat, poznání prací na farmě, pěstování plodin, zeleniny a bylinek
- naučné stezky na farmě i v okolí farmy
- farmářské dovednosti jako kování koní, shánění dobytka, řezání dřeva či stlaní slámy
- vaření v kuchyni i na táborovém ohni

Kultura:

- vinobraní, festivaly, dožínky, masopust
- malířské, sochařské či hrnčířské dílny
- výstavy květin, dětské zoo, koncerty

Přímý prodej:

- prodej produktů z farmy jako např. med, maso či zelenina
- samosběr plodů, faremní výrobky [9]

5 Ekoagroturistika

„Agroturistické aktivity provozované na ekologických farmách se říká ekoagroturistika. Jde o moderní produkt cestovního ruchu, ohleduplný k přírodě a umožňující rozvoj podnikání na venkově.“ [9, str. 2]

Pojmem ekoagroturistika se zabývá také výkladový slovník cestovního ruchu, který jej charakterizuje jako: *„formu CR, jejíž účastníci jsou motivováni pobytem na rodinných farmách, zabývajících se alternativním zemědělstvím (ekologickým zemědělstvím). Mezi aktivity návštěvníků patří zejména degustace a konzumace alternativně pěstovaných a upravovaných potravin ze zdrojů farmy, seznámení s pracovními postupy a práce na farmě, jízda na koni, blízký kontakt s krajinou a přírodou, pozorování zvířat a péče o ně.“ (1, str. 130]*

Standarty ekologického zemědělství, nazývaného též alternativní, o němž se zmiňuji výše, upravuje zákon č. 242/2000 Sb., který stanovuje, že ekologické zemědělství je: *„Zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamořují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který, zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat v souladu s požadavky zvláštního právního předpisu.“ [11]*

Produkty, které na ekoagrofarmách vznikají, jsou označeny značkou BIO a podléhají přísným kontrolním standardům. Např. při hnojení plodin nejsou používána syntetická hnojiva, zvířata jsou chována ve vyhovujících podmínkách a krmena bez přidání masokostní moučky či hormonálních přípravků. [9]

Problematikou ekoagroturistiky na Evropské úrovni se zabývá nadace na podporu ekoagroturismu (Evropské centrum pro ekoagroturistiku) s názvem ECEAT, což je zkratka z anglického European Center for Eco Agro Tourism. Česká pobočka má fungující webovou stránku www.eceat.cz. Mimo jiné vydala publikace Stezky dědictví a Venkovský průvodce. Stezky dědictví jsou dlouhodobý program ECEAT, jenž propaguje a rozvíjí unikátní kulturní a přírodní dědictví včetně regionální gastronomie pro účely cestovního ruchu. Publikace Venkovský průvodce shrnuje ubytovací zařízení na venkově. [24]

6 Hippoturistika

“Jezdecký cestovní ruch, též hippoturistika, je forma CR, jejíž účastníci jsou motivováni vyjížďkami či vícedenním putováním na koních a odehrávajících se nejčastěji v rámci pobytu na koňské farmě. Jízda na koních může být součástí léčebného CR (hipoterapie). Krátké jízdy na koni jsou na celém světě zpravidla relativně drahou atrakcí na mnoha místech soustředění návštěvníků. V ČR je postupně budován systém místních i dálkových stezek pro hippoturistiku.” (1, str. 248) Takto nepoeticky je definován pojem hippoturistika ve výkladovém slovníku cestovního ruchu.

Pro účastníka hippoturistiky, nazývaného jezdcem a ne hippoturistou, je to ovšem romantické svezení či putování na koňském hřbetě po zelených loukách a velmi často i splnění velkého snu. *„Nejkrásnější pohled na svět je z koňského hřbetu“ říká přísloví.* (13, str. 7)

Hipoturistika je zpravidla provozována na agrofarmách či ekoagrofarmách, kde je součástí vyžití pro turisty. Koně k původnímu venkovskému způsobu života patřili a zastupovali důležitou roli jako tažná a jezdecká zvířata. Hippoturistika je z pohledu cestovního ruchu spojena s využíváním dalších služeb jako např. ubytování, stravování, průvodcovské či informační služby. Specifické doplňkové služby pro hippoturistiku jsou služby veterináře, kováře, doprava a ustájení pro koně. (14) Hippoturistiku též lze velmi vhodně kombinovat a doplnit jinými formami cestovního ruchu jako cykloturistika, vodácký sport, návštěvu vinných sklípků či pěší turistika.

6.1 Formy jezdecké turistiky

Projíždka na koni – projíždka na koni je nejčastější formou jezdecké turistiky, především pro nezkušené nebo méně zkušené jezdce. Může se odehrávat na jízdárně, kde je kůň zpravidla veden vodičem – především u úplného začátečníka, nebo v přírodě, kde většinou trvá 1 – 4 hodiny. Během projíždky získává jezdec v sedle větší jistotu a osvojuje si základní návyky jízdy na koni. Je doprovázen instruktorem či cvičitelem jezdeckým, který mu pomáhá se zvládnutím jízdy.

Výlet nebo túra – časově zahrnuje delší úsek než projíždka, většinou je to celý den. K běžné výstroji koně se přidává ohlávka a vodítko, aby jezdec mohl koně uvázat, když si

udělá přestávku. Je vhodné vzít s sebou lékárničku se základním vybavením pro jezdce i koně. (14)

Putování – při putování tráví jezdec cestou na koni několik dní i týdnů. Je náročnější na organizaci a zabezpečení noclehů pro jezdce i koně. V současné době již ale existuje mnoho míst, tzv. koňských stanic, kde jsou jezdci i koně vítáni a dostane se jim veškeré potřebné péče.

Putování rozlišujeme hvězdicové a řetězové nebo jejich kombinace. Hvězdicové znamená, že jezdec s koněm nocují vždy na stejném místě. Výlety uskutečňují jen v blízkém okolí. O řetězovém hovoříme v případě, kdy jezdec s koněm putují krajinou a nocují vždy na jiném místě. Je tedy důležité zabezpečit převoz veškerého vybavení. Je náročnější na organizaci a zkušenosti vedoucího jezdce. [15]

6.2 Hipostezka

Hipostezka, neboli jezdecká stezka je cesta určená pro hippoturistiku. Stejně jako cyklostezka je vyhrazena cyklistům, hipostezka je určena pro cestování na koni. Ovšem i zde se můžeme setkat s pěšími turisty, cyklisty či volně pobíhajícími zvířaty. Je tedy nutné dbát zvýšené opatrnosti a ideálně i předvídat, co by se mohlo stát. Kůň je stále „jenom“ zvíře, které se může leknout a nechtěně svému jezdci ublížit. Pro pohyb na hipostezce jsou proto zpracována přesná pravidla. (13)

Její trasa je vybírána s ohledem na plachou povahu koní, tedy neměla by vést v blízkosti rušných silnic a dálnic. Její povrch by měl být zpevněný, pružný, ideálně travnatý. Díky přítomnosti koňských stanic a úvazišť tvoří hipostezka perfektní místo, kde hippoturistiku provozovat. [17]

6.3 Koňská stanice

Koňskou stanicí je místo, obvykle v těsné blízkosti hipostezky (není podmínkou), které „nabízí přenocování a případně i další služby pro jezdce a jeho koně. Mezi stanicemi jsou luxusní penziony s boxy pro koně, tak i místa nabízející možnost stanování a jednoduchou ohradu.“ (13, str. 25)

Koňské stanice můžeme rozdělit do několika kategorií:

Kategorie 1 – „jedná se o stanici, která nabízí pro jezdce ubytování typu penzion, popř. velmi kvalitní ubytování v soukromí a pro koně ustájení v boxech nebo velmi kvalitní jiný druh ustájení.“ [18, str. 3]

Kategorie 2 – „jedná se o stanici, která nabízí pro jezdce ubytování pod střechou a pro koně ustájení na kvalitní úrovni“ [18, str. 3]

Kategorie 3 – „jedná se o stanici, která nenabízí ubytování pod střechou (pouze stany) nebo pro ustájení koní nejsou nejvhodnější podmínky [18, str. 3]

Kategorie 4 – též známá jako úvaziště. Jedná se o místo na hipostezce, vytvořené pro uvázání koně. Často je zastřešeno jednoduchou stříškou, chrání koně před sluncem i deštěm. Jeho součástí může být informační tabule s mapkou a kontakty na ubytování či stravování v okolí, veterináře, kováře, atd. (13)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Základní informace o kraji Vysočina

„moře lesů Českomoravské Vrchoviny, táhlé vrchy nabízející daleký výhled, nádherná čistá příroda, kde najdeme vesničky s dřevěnými chalupami, obklopené zrcadélky rybníků, i skvostná starobylá města“ (20, str. 13)

7.1 Poloha, rozloha a hustota osídlení

Kraj Vysočina se nachází na pomezí historických zemí Čech a Moravy. Svojí polohou uprostřed České republiky již odpradáвна vytváří strategické místo pro dopravní síť i obchod. Sousedí s krajem Pardubickým na severovýchodě, Středočeským na severozápadě, Jihočeským na jihozápadě a Jihomoravským na jihovýchodě. [19] Kraj Vysočina se rozprostírá na území 6 795 km². Tím se řadí na páté místo v České republice. S hustotou osídlení 75ob/km² spadá kraj Vysočina mezi kraje s nejnižší hustotou osídlení. Počet obyvatel je 511 645 osob. [21]

7.2 Klima

Podnebí v kraji Vysočina je chladné, mírně teplé. Vysočina leží v klimaticky mírném pásmu. Má proměnlivý charakter, kdy průměrná roční teplota se pohybuje od čtyř do osmi

stupňů Celsia. Roční úhrn srážek se pohybuje od 500 mm do 800 mm. Počet dní se sněhovou pokrývkou je v průměru mezi 50 až 80. [22] Letošní zima 2014 se jistě zařadí mezi ty podprůměrné. Nejchladnějšími oblastmi Vysočiny jsou Jihlavské a Žďárské vrchy, nejteplejší oblastí je jihovýchodní část Třebíčska, kde průměrné roční teploty kolísají okolo 8 stupňů Celsia.

7.3 Příroda

Příroda v kraji Vysočina patří k nejzachovalejším v České republice. Napovídá tomu již řídké osídlení kraje, velké množství lesů a čisté ovzduší. V kraji Vysočina již bylo vyhlášeno celkem 173 zvláště chráněných území. Do nich patří:

- 2 chráněné krajinné oblasti (Žďárské vrchy a Železné hory)
- 3 národní přírodní památky (Hojkovské rašeliniště, Jankovský potok a Švařeč)
- 7 národních přírodních rezervací (např. Dářko, unikátní Mohelenská hadcová step či Velký Špičák)
- 94 přírodních památek (např. Devět skal ve Žďárských vrších nebo Míchova skála u obce Řásná)
- 67 přírodních rezervací (např. Křemešník, rašeliniště Kaliště, údolí řeky Brtnice, údolí Doubravy či Zaječí skok v Jihlavě)

Dále v soustavě chráněných území Natura 2000 má kraj Vysočina 75 objektů. Na Vysočině se nachází též 9 Přírodních parků, 295 památných stromů a 58 přírodních zajímavostí a unikátů. [23]

7.4 Historické památky a kulturní dědictví Vysočiny

Kulturních památek a historických staveb nám předchází generace zanechaly bezpočet. Můžeme obdivovat zámky v Náměšti nad Oslavou nebo Jaroměřicích nad Rokytnou, hrady Roštejn či Kámen. Úžasný kostel Nanebevzetí Panny Marie v Polné nebo Santiniho stavby premonstrátských klášterů v Želivě.

Na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO jsou v současné době vedeny 3 kulturní památky. Jsou to historické jádro města Telče, kostel sv. Jana

Nepomuckého na Zelené Hoře ve Žďáru nad Sázavou a židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči. (20)

8 Ekoagroturistika v kraji Vysočina

„Dovolená na statku? Tak toho u nás moc není, ale máme tady nabídku z Rakouska...“ (41, str. 267) Tak takové odpovědi se vám možná dostalo dříve při hledání dovolené na statku přes cestovní kanceláře. Ovšem v současné době je již úplně jiná situace i nabídka. Prázdniny na venkově nyní můžete prožít i na Vysočině. Dnes již můžete na vlastní kůži poznat, jak se žije na farmě, ochutnat domácí speciality a vyzkoušet si různá řemesla. Vybírat je rozhodně z čeho. (41)

8.1 Ekoagrofarmy na Vysočině

Na Vysočině během roku 2009 přibýlo kolem stovky ekofare. Jejich počet se tak téměř zdvojnásobil. V kraji v roce 2010 fungovalo okolo 250 ekofare. V celé České republice to bylo celkem 3500. [42] V roce 2011 se jejich počet navýšil na 3920 a za prvních 8 měsíců roku 2012 jich přibýlo dalších 20. Nárůst počtu ekofare se nadále v Česku zastavil. Zřejmým důvodem je vyčerpání peněz z dotací z Programu rozvoje venkova na léta 2007 – 2013 pro nově hospodařící ekologické zemědělce. Ovšem zdaleka ne všechny ekofarmy produkují bioprodukty nebo se zabývají cestovním ruchem. Největší podíl na ekologickém zemědělství mají v Česku trvalé travní porosty, které slouží jako pastviny pro chov dobytka. V polovině roku 2012 to bylo 404 856 hektarů. Zatímco orná půda zabírala 58 500 hektarů, biosady 6672 hektarů, vinice rovných 1000 hektarů a biochmelnice 11 hektarů. [43]

Seznam ekofare a ekoagropodniků na Vysočině:

Biofarma Sasov: Sasov 2, 586 01 Jihlava

Agroekofarma Kadeřávek: Věcov 25, 592 44 Věcov, Žďár nad Sázavou

BIOFARMA DoRa s.r.o.: Ratibořice 1, 67 551 Jaroměřice nad Rokytnou

Chadimův mlýn: Horní Dubenky 33, 588 52 Horní Dubenky

Ekofarma Křišťan a spol.: Milotičky 2, 393 01 Červená Řečice

Biofarma Kojetín: Pohled 199, 582 21 Pohled (Česká Bělá)

Ekozahrada Ctiboř: Ctiboř 5, 394 68 Žirovnice

Turistatek Javořice: Lhotka 10, 588 56 Lhotka u Telče

Kozí farma Ekokoza: Lesní Jakubov 21

Biofarma Machovi: Osová Bítýška 161, 594 53 Osová Bítýška

Včelí farma Nosek: Kostelní Myslová 44, 588 56 Telč

Ekofarma Baucis: Lesoňovice 5, 593 01 Bystřice nad Pernštejnem

V následujících kapitolách bych ráda přiblížila některé vybrané ekofarmy a podniky ekoagrotistiky v kraji Vysočina, kde jsou turisté vítáni ke strávení celé dovolené nebo alespoň na exkurzi po farmě a zakoupení bioproduktů.

Jedná se především o tyto ekofarmy:

8.1.1 Biofarma Sasov

Biofarma Sasov je soukromá ekologická farma, která se nachází v příměstské části krajského města Jihlava. Byla založena 29. 7. 1991 v areálu Školního statku Střední odborné školy v Jihlavě. Od roku 1999 je celá farma a její produkty certifikována jako Uznáný podnik ekologického zemědělství. Od roku 2010 jsou přímo na farmě v provozu vlastní bio jatka. [31]

Biofarma se zabývá chovem zvířat, rostlinnou výrobou, nabídkou bio produktů a bio potravin. V rámci výzkumu spolupracuje s místní Střední zemědělskou školou a Vysokou školou zemědělskou v Brně a v Praze. Též realizuje vzdělávací programy jako např. Praktický kurz ekologického zemědělství.

Chov zvířat – zde se jedná především o chov skotu masného plemene Charollais bez tržní produkce mléka. Dále chov prasat dle zásad ekologického zemědělství formou přirozené plemenitby. Okrajově jsou na farmě chovány 2 kozy a asi 30 koní. Koně jsou z valné většiny v majetku soukromých vlastníků, na farmě jsou pouze ustájeni.

Rostlinná výroba – na orné půdě o výměře cca 250 hektarů biofarma produkuje ječmen, pšenici, hrách, pohanku, brambory, cibuli, sóju a lupinu, technické konopí a řepku. Vše je pěstováno bez herbicidů, pesticidů a umělých hnojiv.

Nabídka bio produktů a bio potravin – farma dodává své produkty do restaurací, jídelen a obchodů v Jihlavě, Praze, Brně, Plzni, Českých Budějovicích, Pardubicích, Olomouci a dalších městech. Jedná se především o bio brambory, bio pohanku, bio cibuli, bio vepřové a hovězí maso, bio masné výrobky a bio bramborové výrobky. Produkty je možno si zakoupit i přímo na farmě nebo v jejím e-shopu. [31]

Kromě toho farma každoročně pořádá pro své návštěvníky Biozemědělský den, což je den plný zážitků pro děti i dospělé v rámci cyklu „Září měsíc biopotravin“. V roce 2013 dokonce padl rekord v počtu volně pasených prasat, kterého se návštěvníci aktivně účastnili. K vidění bylo také venkovní ustájení prasat pod stany i v pyramidách, sušárna konopí, bioplynová stanice a faremní biojarka. Návštěvníci mohli ochutnat faremní výrobky a také si je zakoupit domů. V rámci programu se děti mohly povozit na koních nebo se zúčastnit různých her a soutěží. [31]

Ubytování - bohužel farma nenabízí vlastní ubytování. Pouze je zde možnost přenocování ve vlastních stanech v rámci koňské stanice. Návštěvníci se mohou ubytovat v nedaleké Jihlavě.

Stravování – farma nenabízí vlastní stravování, pouze zakoupení si bioproduktů ve faremním obchůdku přímo na farmě.

Závěr – biofarma Sasov určitě stojí za návštěvu. Po domluvě s majitelem panem Josefem Sklenářem je zde možnost prohlédnout si farmu téměř kdykoliv. Je to ideální místo na půldenní či celodenní výlet s možností nákupu kvalitních biopotravin.

8.1.2 Agroekofarma Kadeřávek

Agroekofarma se nachází na Českomoravské vrchovině v Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Činnost farmy obnovili majitelé Miroslav a Jana Kadeřávkovi v roce 1992, od kdy také provozují ubytování v soukromí a agroturistiku. Kromě toho se zabývají chovem ovcí. Produkují plemenné jehničky a beránky plemene Merinolandschaf a Suffolk. Prodávají skopové i jehněčí maso. V současné době obhospodařují 119 hektarů luk a pastvin. Od roku 1997 hospodaří ekologickým způsobem.

Ubytování – farma nabízí ubytování v penzionu Kadeřávek a v Chalupě U Potoka. Pension se nachází ve vesnici Věcov, necelých 10 km od Nového Města na Moravě. Je ideální pro cyklisty, pěší turisty i rodiny s malými dětmi. Disponuje čtyřmi apartmány s celkem osmnácti lůžky a velkou společenskou místností. Apartmány jsou dobře vybaveny, mají vlastní sociální zázemí, televizi a samostatný vstup. Pro všechny ubytované je také k dispozici prostorná zahrada s grilem a ohništěm.

Chalupa U Potoka je samostatně stojící objekt na konci vesničky Věcov. Ubytování je zajištěno ve čtyřech prostorných apartmánech s celkovou kapacitou 25 lůžek. Každý

apartmán je kompletně vybaven kuchyní a sociálním zařízením. Přízemní apartmán je bezbariérový. Ceny ubytování se pohybují od 290,- Kč/osoba a noc do 375,- Kč/osoba a noc

Stravování – farma nenabízí vlastní stravování. Lze jej zajistit v místní restauraci v obci Věcov. Zde se také nachází obchod se smíšeným zbožím, jen pečivo je nutné objednat 2 dny předem. Ubytování hosté mohou využít zahradní gril. Samozřejmě je plně vybavená kuchyňka, jako součást každého apartmánu. [44]

Závěr – agroekofarma Kadeřávek se zaměřuje na dvou a vícedenní pobyty. Prostředí je vhodné na víkendové a celotýdenní pobyty, nejen v době prázdnin. Ideální dovolená pro rodiny s dětmi. Na požádání možno rožnit jehně nebo si pochutnat na buchtách od paní domácí, svézt děti na traktoru, pohladit koně nebo se zúčastnit exkurze o chovu ovcí.

8.1.3 Biofarma DoRa s.r.o.

Biofarma DoRa s.r.o. je kozí farma v Ratibořicích, která se od roku 1992 zaměřuje na produkci a prodej koziho mléka a kožích výrobků. Mléko i všechny výrobky jsou v bio kvalitě. V současné době je na farmě chováno cca 590 kusů koz plemene bílá krátkosrstá. Kozí mléko je zpracováno přímo na farmě, kde je také vyráběn široký sortiment výrobků. Jsou to jogurty, čerstvý koží sýr, koží mléko jogurtové, koží kefir, žervé, pomazánkový sýr, syrovátkový nápoj a tvarohové dezerty.

Farma nabízí možnost zúčastnit se exkurze s ochutnávkou kožích sýrů. Součástí exkurze je i návštěva stájí, kde kozy žijí. Přímo na farmě probíhá prodej výrobků z koziho mléka. Pro veřejnost je farma otevřena každou sobotu od 14,00 do 18,00.

K pořádání exkurzí slouží nové agrocentrum, postavené v areálu farmy. Agroturistické centrum bylo postaveno na základě projektu „Přestavba a vybavení hospodářských objektů pro agroturistiku“ v operačním programu rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství (OP RVMZ). Vstupné na osobu činí od 40,- do 50,- Kč. [45]

Ubytování a stravování – farma nenabízí.

Závěr – kozí farma Dvůr Ratibořice určitě stojí za návštěvu. Ideální jako nenáročný několikahodinový výlet s cílem seznámit se se životem na koží farmě, ochutnat výrobky z koziho mléka, navštívit stáje se zvířaty a dozvědět se mnoho informací o biopotravinách.

8.1.4 Chadimův mlýn

Historie Chadimova mlýna sahá až do 17. století, kdy jej zakoupil Matěj Chadim a nadále na něm hospodařil. V současnosti zde jeho potomek, Martin Chadim, provozuje rodinnou biofarmu. Klidné prostředí a netradiční ubytování přímo v budově staré mlynářské usedlosti tvoří lákavou nabídku.

Návštěvníci si mohou prohlédnout mlynářské muzeum, které je v původní mlýnici. Pro děti je připraven prostor s mnoha atrakcemi. V rámci Festivalu řemesel je každoročně pořádána tematická přednáška a výstava. Okolí láká k cyklo i pěší turistice, houbaření, v zimě běžkaře a celoročně především rodiny s dětmi.

Biofarma se zabývá chovem masného skotu plemene Aberdeen-Angus a obhospodařuje 50 hektarů pastvin a luk. Stádo je celoročně na pastvině. Provoz na celé farmě je ekologický. K farmě také patří 10 hektarů lesa. Nejen pro ubytované je možno si domluvit prohlídku farmy, kde návštěvník může vidět krmení krav, jejich život na pastvině, značkování telat či přehánění dobytka mezi pastvinami.

Na farmě funguje produkce hovězího masa v biokvalitě, které je možno přímo na farmě i zakoupit. Ceny se pohybují od 150,- Kč do 420,- Kč za kilogram biomasa.

Ubytování – biofarma Chadimův mlýn nabízí ubytování přímo ve mlýně, v prostorách, kde dříve spávala mlynářská chasa. Celkem nabízí 3 pokoje s vlastním sociálním zařízením, společnou místností, kuchyní a jídelnou. Počet lůžek je 11. Další ubytování je možno využít v kempu, kdy od května do září si mohou návštěvníci postavit stan či karavan na travnaté ploše kolem mlýna. Kemp je certifikován centrem pro ekoagroturistiku – společností ECEAT a Svazem venkovské turistiky. Ceny za ubytování v mlýně jsou od 280,- Kč za osobu a noc. Ubytování v kempu přijde na 170,- Kč za osobu a stan.

Stravování – Chadimův mlýn neposkytuje vlastní stravování. Prodej nápojů je možná na recepci pouze v letní sezóně od června do konce září. Nejbližší restaurace je v obci Počátky, asi 6 km daleko a prodejna potravin v Horních Dubénkách, což je 1 km cesty ze mlýna. [46]

Závěr – skromnější ubytování s možností vlastního vaření činí z Chadimova mlýna destinaci pro méně náročné návštěvníky. Především ti, kteří hledají klid, pohodu a krásnou přírodu zde budou určitě spokojeni. Vhodné pro víkendový pobyt i běžnou týdenní dovolenou.

8.1.5 Ekofarma Křišťan a spol.

Ekofarma Křišťan je rodinná zemědělská usedlost, která se specializuje na ekologický chov ovcí a produkci dnes již vyhlášených bio brambor. Kromě toho se věnuje pěstování obilnin, starosti o péči o krajinu a ekoagroturistice. [48]

V roce 2000 farma získala v rámci Nadačního fondu rytíře Františka Horského ocenění Bartákův hrnec za rok 1999 pro nejlepšího ekozemědělce roku. Celostátních dožíněk se zúčastnil i současný prezident Václav Klaus. [47]

Na farmě se hospodaří ekologicky, tedy nejsou používána průmyslová hnojiva ani pesticidy pro ochranu rostlin. Na farmě se pěstují převážně brambory a obiloviny. Též chovají ovce, drůbež a včely. V případě zájmu mohou návštěvníci ochutnat domácí biobrambory, med, vejce nebo jehněčí maso.

Ubytování – farma nabízí ubytování v pohodlném, plně vybaveném apartmánu s maximální kapacitou 12 osob, nebo v prostředí kempu. Ceny se pohybují od 200,- Kč za osobu a stan v kempu až po 300,- Kč za osobu a noc v apartmánu.

Stravování – farma poskytuje vlastní stravování ve stylové jídelně, které mohou využít ubytovaní i jednodenní návštěvníci. Nabídka jídelníčku je široká, použité ingredience jsou převážně vlastní, v biokvalitě. Farma nefunguje jako klasická restaurace, na pokrmech je třeba domluvit se předem. Odměnou pak je jídlo z čerstvých surovin. V nabídce jsou snídaně za 70,- Kč a večeře za 100,- Kč. Je možno se domluvit i na zahradním grilování.

Závěr – statek, obklopený staletými stromy s uzavřeným dvorem a velkou zahradou svojí ucelenou nabídkou představuje ideální místo pro rekreační pobyt s týdenním cyklem. Okolní krajina nabízí vyžití pro cykloturisty, pěší turisty, houbaře a milovníky klidu, či jen ty, kteří chtějí poznat život na venkově a vidět, co v praxi znamená ekologicky hospodařit.

8.1.6 Ekozahrada Ctiboř

Hlavním zaměřením Ekozahrady Ctiboř je biozelenina a makrobiotika. Pěstování zeleniny probíhá na rozloze 2 - 3 hektarech. Od roku 2008 přibýlo v ekologickém hospodaření dalších 5 ha převážně pro sady. Farma byla založena v roce 2006 a kromě celé řady biozeleniny nabízí možnost přiložit ruku k dílu na farmě.

Na farmě je možno zakoupit produkty přímo ze dvora formou pravidelných zásilek, tzv. bedýnek. Ty obsahují převážně zeleninu: mrkev, cibule, ředkvičky, kedlubny, vodnice, červená řepa, petržel, zelí, kapusta, tuřín, brokolice, saláty, fazolky, patizony, cukety, bílá ředkev a mangold [49]

Ubytování - v roce 2012 vznikl penzion v půdní části selského stavení s uzavřeným dvorem o kapacitě 3 pokoje s 10 lůžky. S přistýlkami lze dosáhnout maximální kapacity 20 lůžek. Sociální zařízení je společné na chodbě. Všechny pokoje jsou zařízeny podle principů Feng-shui. Cena je od 300,- Kč za osobu a noc.

Stravování - součástí penzionu je vybavená kuchyňka pro vlastní vaření. Je tu možnost objednat službu hospodyně, která pro hosty uvaří a nakoupí. Cena dle domluvy a požadovaných služeb.

Závěr – dovolená v přísně ekologickém prostředí není pro každého, ale nadšení ekologové ji jistě ocení. Farma žije v přírodním stylu, penzion je vybaven převážně dřevěným nábytkem vlastní výroby, biotextiliemi, lůžkovinami z peří a ovčí vlny, kosmetika a čisticí prostředky jsou ekologicky šetrné. Nenajdete zde například televizi, což může být pro mnohé nepředstavitelné. Ovšem čisté prostředí malé vesničky, pole, louky, remízky a rybníky dávají možnost pocítit venkov jako takový – klid, jednoduchost, zpomalení času a uvědomění si smysluplnosti práce v zahradě. [50]

9 Hippoturistika v kraji Vysočina

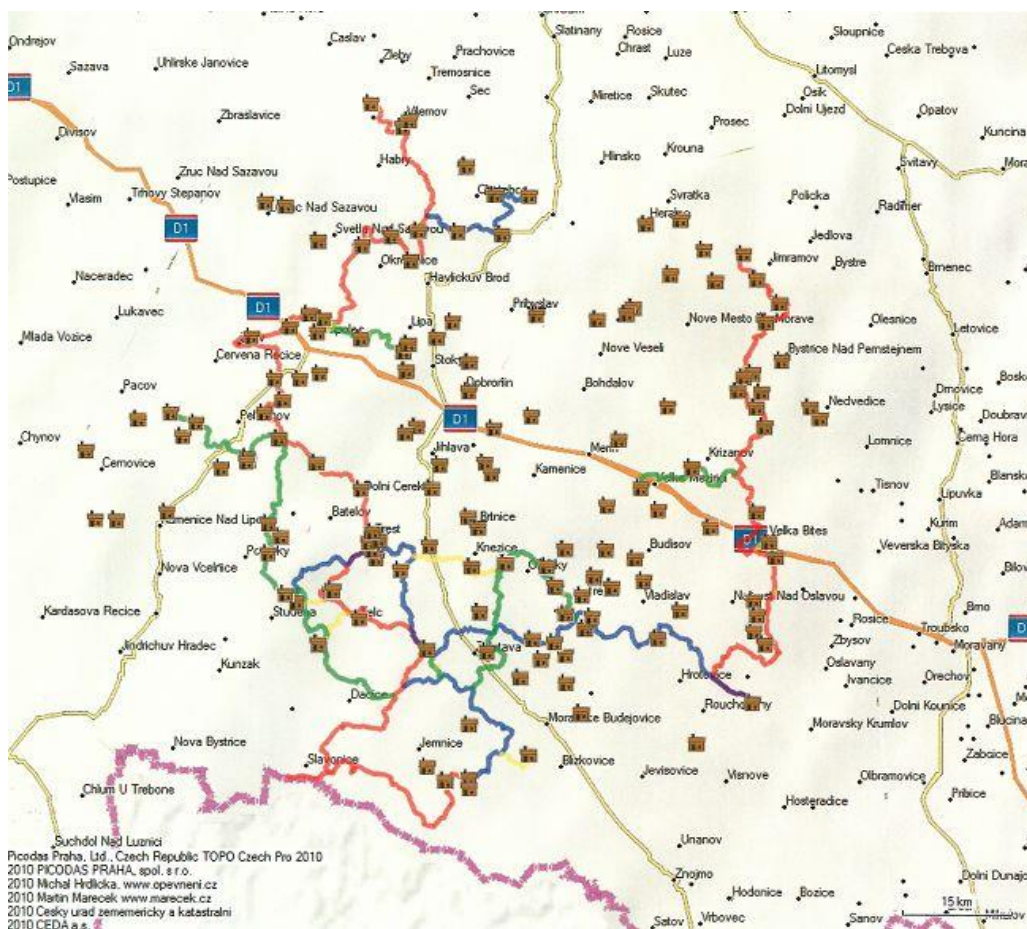
Různorodá krajina Vysočiny nabízí pro jezdeckou turistiku výborné podmínky. Pole a louky se střídají s hlubokými lesy, protkanými hustou sítí cest a stezek. Rozmanitost terénu, údolí a nepříliš prudké kopce jsou doslova ideální. K hippoturistice lze využít mnoho lesních a polních cest, které vedou nenáročným trénem. Je ale vždy lepší neopouštět doporučenou stezku, která zajistí jezdcům i koním bezpečné cestování. (25)

Stezka může vést přes brody či mostky, je tedy nezbytné mít koně spolehlivě naučené na tyto přírodní překážky. Též je třeba počítat s proměnlivostí počasí na Vysočině a na cestu přibalit i teplejší oblečení, pláštěnku, opalovací krém a repelent pro jezdce i koně. (25)

9.1 Hipostezky v kraji Vysočina

Koňské stezky v České republice nemají dlouhou tradici jako například stezky v Rakousku či Německu. První byla otevřena teprve v roce 1998 v Hrubém Jeseníku. Kraj Vysočina v tomto směru zahájil svoji činnost v létě 2005 a v současné době již může nabídnout tištěné i elektronické katalogy koňských stanic. Úzce spolupracuje Občanských sdružením pro podporu jezdecké turistiky se sídlem v Moravských Budějovicích. [26] V kraji Vysočina je vyznačena síť jezdeckých stezek o celkové délce 864 km. Po cestě je možno se občerstvit či přenocovat ve 150 jezdeckých stanicích.

„Síť tvoří dvě červené páteřní stezky, které vedou přes Telč na Jihlavsku do Golčova Jeníkova na Havlíčkobrodsku a od Dukovan na Třebíčsku na Žďársko. Po modře značené stezce se dá putovat z Třebíčska přes Jihlavsko k hranici s Jihočeským krajem. Mezi těmito stezkami jsou zeleně a žlutě značeny propojky.“ [27] Koňskou stanicí můžeme najít přibližně po 20 až 30 kilometrech na vyznačených stezkách.[27]

Obr. 1: Mapa jezdeckých stezek v kraji Vysočina

Značení hipostezek bylo realizováno v rámci projektu podpořeného z ROP Jihovýchod „Vybudování sítě hipotras“ spolufinancovaného Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Jeho nositelem je organizace Vysočina Tourism. Celkové náklady činily 2,8 milionů korun. Tento projekt navázal na projekt předchozí z let 2005 – 2009, který v kraji Vysočina mapoval situaci jezdeckých stezek a stanic. [27]

Nejrozsáhlejší síť hipostezek najdeme v Jihočeském kraji. *„Stezka dlouhá přes 1000 km je vyznačena ve Středočeském kraji, bohatý systém stezek vzniká v kraji Vysočina, další kilometry vznikají ve Zlínském kraji. I ve většině ostatních krajů České republiky už různé dlouhé značené trasy jsou nebo vznikají.“* [28]

Bohužel zde nemohu popsat všechny hipostezky v kraji, což ani nebylo cílem mé práce, ale pro inspiraci dvě zajímavé uvedu:

Jezdecká stezka č. 103: Maříž – Golčův Jeníkov. Je jednou z páteřních hipostezek, tedy značena červeně v bílém poli. Měří úctyhodných 226 km a nachází se na trase: *„Maříž - Cizkrajov - Chlumec - Nová Říše - Bohuslavice - Dyjice - Telč - Vanov - Lhotka - Řásná - Řídelov - hrad Roštejn - Hodice - Třešť - Dolní Cerekev - Nový Rychnov - Křemešník - Proseč pod Křemešníkem - Rybníček - Onšovice - Želiv - Vitice - Jiřice - Světlice - Čejov - Lipnice nad Sázavou - Horní Pohled - Lučice - Peleštrovská hospůdka - Kráty - Jilem - Vepřikov - Leškovice - Vilémov - Golčův Jeníkov.“* [29]

Trasa vede zvlněnou krajinou, pouze mezi Chlumcem a Novou Říší jsou častá převýšení. Brody na trase jsou bezpečné. Putování je středně náročné, pro začátečníky se doporučují hvězdicové výlety z koňských stanic na trase. Povrch trasy tvoří převážně polní cesty a zpevněné lesní cesty, okraj pole nebo louky. Celá trasa je dobře vyznačena – červeně. (13)

Jezdecká stezka č. 318: rozcestí nad Jersicemi – Tříletý mlýn. Nachází se na trase: *„Rozcestí nad Jersicemi – rozc. Nad Krasonicemi – rozc. Pod Meziříčkem – rozc. Nad Budkovem – rybník Hrachovec – rozc. Kojatická Dubina – Tříletý mlýn“* [30]

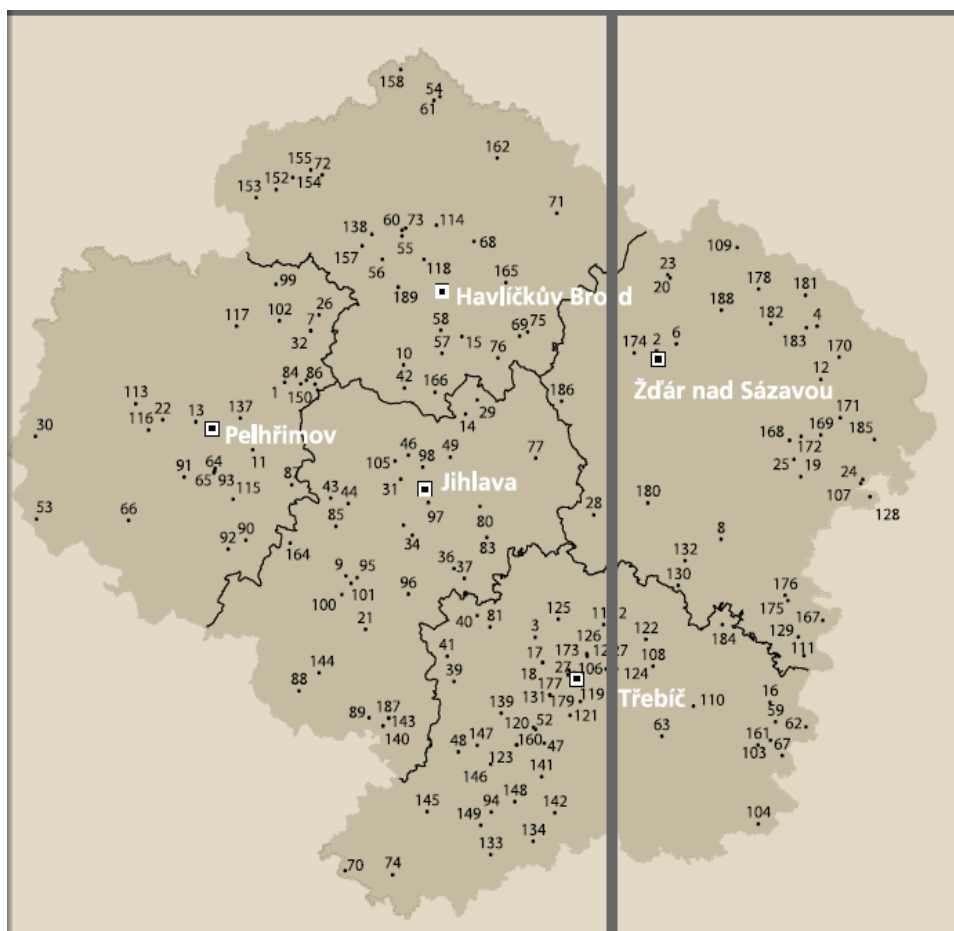
Tato modře značená (tedy vedlejší) jezdecká stezka měří 36 km a v místě jezdeckého rozcestníku Nad Jersicemi se napojuje na dálkovou červenou trasu z Maříže do Golčova Jeníkova, která je popsána výše. Na této stezce jezdci narazí na mnohé zajímavosti, např. budova opuštěného zámku a kostela v obci Krasonice, vztyčený kámen, který připomíná

vyvraždění tehdejších cikánských obyvatel gestapem v roce 1941 v obci Bohosoudov nebo smírčí kámen a reliéf Cyrila a Metoděje na hřbitovní zdi ve Velkém Újezdě. [30]

9.2 Koňské stanice v kraji Vysočina

V síti koňských stezek v kraji Vysočina se nalézají přes 170 koňských stanic. [18] Jejich vybavení je na různých úrovních, od penzionů až po tábořiště na zelené louce. Hlavním důvodem, proč na svém putování zvolit přenocování v koňské stanici je bezpečnost jezdců i koní. Navíc k noclehu můžeme dostat i tipy a rady na další cestu.

V kraji Vysočina najdeme 5 okresů – jedná se o okresy Jihlava, Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Žďár nad Sázavou a Třebíč. Seznam jednotlivých stanic uvedu v příloze. V následujících kapitolách uvedu informace o vybraných stanicích z jednotlivých okresů. Pro komplexnější představu o stanicích jsem vybrala stanice různých kategorií.

Obr. 2: Mapa koňských stanic v Kraji Vysočina

9.2.1 Jihlavsko

Na Jihlavsku se nachází přes 30 koňských stanic. Každá stanice je označena číslem, podle kterého ji můžeme najít na mapě výše. [18] Jejich seznam uvádím v příloze č. 1. Níže uvádím 4 stanice, které považuji za reprezentativní pro daný okres.

Biofarma Sasov (č. 97) – provozovatel Josef Sklenář, Sasov 2, Jihlava, Kontakt: info@biofarma.cz, Tel: +420 567 312 281

Biofarma Sasov patří do malých koňských stanic, které mohou nabídnout jen omezené množství služeb. Jedná se o farmu s prodejnou vlastních produktů, která je součástí rozsáhlého zemědělského areálu. Pro veřejnost nabízí možnost vyjížděk na koních. Koně zde mají k ustájení a přenocování pevnou ohradu nebo výběh s elektrickým ohradníkem, jezdci možnost postavení vlastního stanu. V místě je k dispozici kovář, veterinář a služby cvičitele koní. [30, 31]

JK Třešť (č. 9) – provozovatelé Milena Danielová a Zbyněk Herkner, B. Smetany 339, Třešť, Kontakt: k.trest@seznam.cz Jana Jančová - tel. 777 578 750

Malá koňská stanice, která je občanským sdružením dětí a mládeže, nezisková organizace, zaměřená na činnost s dětmi. Zaměřuje se na jezdeckví, chov koní a pořádání letního jezdeckého tábora. [32] Stanice nabízí ustájení pro koně v boxech, pevné ohradě nebo ohradě s elektrickým ohradníkem. Jezdci se mohou ubytovat ve vlastním stanu v areálu JK nebo využít komerční ubytování v Třešti. [30] Velkou výhodou je to, že se stanice nachází přímo ve městě. Doplnění zásob na další cestu je tedy snadno dosažitelné.

Hospodářský dvůr Bohuslavice – provozovatel Ing. Daniela Šeneklová, Veronika Kovářová, Bohuslavice 51, Telč, Kontakt: +420 725 513 029, kone@hospodarskydvur.cz

Hospodářský dvůr Bohuslavice je velkou, dalo by se říci profí koňskou stanicí, která nabízí širokou paletu služeb a možností. Koně mají k přenocování vnitřní i venkovní boxy, pastvinu s elektrickým ohradníkem i pevným hrazením. Pro jezdce stanice nabízí ubytování v penzionu a stravování v restauraci v místě. Pobyt je možno si zpříjemnit prohlídkou dvora, jízdou v bryčce či kočáře. V blízkém okolí se nachází mnoho zajímavého k vidění, např. klášter v obci Nová Říše nebo historické město Telč. [30]

Q-Ranch U pramene Dyje (č. 21) – provozovatel Karla Mendlová, Petr Hawerland, Pavlov – Bezděkov, Kontakt: Tel.: 739 030 606, qranch@seznam.cz

Ranč zaměřený na chov a výcvik westernových koní může nabídnout luxusní ubytování penzionového typu, kde je k dispozici kompletní vybavení včetně sociální zařízení na pokoji, televize a balkonu s výhledem na ranč. Strava je poskytována formou paušálu za osobu a den, kdy jídla jsou servírována ke společné konzumaci. Každý si bere co mu chutná a kolik mu chutná. [33] Koně mohou být ustájeni ve vnitřních a venkovních boxech, či na pastvinách v okolí ranče. Ranč nabízí možnost vyjížděk i pro úplné začátečníky, kdy turistův kůň je veden instruktorem. Na ranči V blízkosti ranče lze navštívit rašelinné jezírko Rozsíčka, pramen řeky Dyje nebo hrad Roštejn. [30]

9.2.2 Havlíčkobrodsko

Na Havlíčkobrodsku se nachází 30 koňských stanic. [18]

Ovčín (č. 69) – provozovatel Doc. MVDr. Karel Bukovjan, CSc., Ronov nad Sázavou – Obora Volský žlab, Příbyslav, Kontakt: Tel.: 777 336 721, kbukovjan@seznam.cz

Stanice Ovčín funguje jako malá koňská stanice, nabízí možnost agroturistiky a přespání jezdců i koní. [30] Rozsáhlý soukromý areál má charakter demonstračního objektu, ve kterém se provádí průzkumná činnost v oblasti biologie a chovu zvěře dančí, jelena lesního a muflona. [35] Stanice nabízí možnost rybaření a využití střelnice s asfaltovými holuby. [18] Jezdci mohou využít ubytování v lovecké chatě nebo ve vlastním stanu, pro koně jsou připraveny vnitřní boxy nebo přenocování na pastvině. Za pozornost určitě stojí pětikilometrová projížďka oborou nebo návštěva hradu Ronov, který se v oboře nachází. [30]

Pohled'ská rychta (č. 138) – provozovatelé Karolína a Jindřich Holubovi, Horní Pohled' 3, Světlá nad Sázavou, Kontakt: Tel.: 775 223 540, KarolinazPohlede@seznam.cz

Malá koňská stanice, kde ubytování jezdců je zajištěno v historické roubence na návsi s možností spaní na peci a v chatách se společným sociálním zařízením. Též možnost postavení vlastního stanu v areálu stanice. Obchod s potravinami a restaurace je v místě. Pro koně jsou připraveny boxy, vazná stáj a ohrada. Jezdecká stanice je vhodným výchozím místem pro putování na hrad Lipnici, k Žižkově studánce u Dobré vody či projížďky v okolí Světlé nad Sázavou. Možnost domluvit si prohlídku zdejšího Michalova statku, což je skanzen s ukázkou života vesnického lidu od konce třicetileté války v roce 1648 až do zrušení roboty v roce 1848. [30, 36] *„Celkový obraz zašlých časů oživuje chov hospodářských zvířat původních českých plemen. Všechno je tu zkrátka takové, aby se*

náhodný návštěvník z doby před dvěma sty lety nemusel ničemu divit. Návštěva Michalova statku nás seznámí nejen s dřívějším způsobem žití, ale měla by nás také přimět k zamyšlení nad dnešním způsobem života.“ [37]

9.2.3 Třebíčsko

V okrese Třebíč se nachází celkem 51 koňských stanic. [18]

Penzion Jízdárna Otradice (č. 16) – provozovatel Hana Rechová, Otradice 34, Náměšť nad Oslavou, Kontakt: Tel.: 568 646 016, info@penzion-jizdarna.cz

Koňská stanice s výborným zázemím pro jezdce i koně. Ubytování penzionového typu uspokojí i náročné jezdce. Koně mají k dispozici boxy a výběhy s pevným hrazením. [30] Stravování zajišťuje prvotřídní restaurace přímo v areálu stanice s dobrou domácí kuchyní. Pod dohledem trenéra je možno absolvovat projížďku, kurz ježdění nebo svézt děti na poníkovi. [38] Vyjížděky vedou do Mohenské hadcové stepi nebo kolem Bělizny a Kalinovy hájenky.

JS Kněžice v Zašovicích - Chaloupky (č. 40) – provozovatelé Klára Křížová, Martin Kříž, Zašovice 14, Okříšky, Kontakt: martin.kriz@chaloupky.cz, Tel.: 568 870 434

Ekologická farma je ve vlastnictví Českého svazu ochránců přírody Kněžice. Ubytování pro jezdce je řešeno formou postavení vlastního stanu v areálu stanice, nebo se mohou jezdci ubytovat na vejminku. WC a koupelna jsou společné s domácími. Možnost domluvit snídani a teplé večeře. Koně mají k dispozici pouze ohradu. Stanice nabízí ukázky práce pasteveckého psa a zpracování ovčí vlny. Okolí stanice nabízí možnost vyjížděk do rekreačního střediska Jalovec a směrem do Kněžic a Brtnice. [30]

9.2.4 Žďársko

Žďársko disponuje druhým nejvyšším počtem koňských stanic v kraji Vysočina. Celkem jich zde najdete 35. [18]

Ranč S (č. 24) – provozovatel Petr Světlík, Smrček 8, Nedvědice, Kontakt: Tel.: 604 255 227, svetlo.ranch@seznam.cz

Tato malá koňská stanice nabízí ubytování v chatkách nebo prostor pro postavení vlastního stanu. Pro koně jsou připraveny boxy, vazné ustájení nebo výběh s elektrickým

ohradníkem. Ranč se zaměřuje především na profesionální sedlářskou práci, včetně šití historických sedel a postrojů a na výcvik koní pro kaskadérskou a filmovou práci. [30] V okolí ranče může jezdec při svém putování navštívit hrad Pernštejn, Zlatkovskou horu či Loučky u Tišnova. [39]

JK Blatiny (č. 178) – provozovatel Martin Zámečník, Milovy 87, Sněžné, Kontakt: Tel.: 603 483 596, jkblatiny@seznam.cz

Jezdecký klub Blatiny jsou velkou, profi stanicí, která nabízí široké spektrum služeb pro jezdce i jejich koně. Jezdecký klub se zaměřuje na chov a výcvik koní i jezdců. Putující jezdci mohou být ubytováni v soukromí a v letní sezóně 2014 i v nově vybudovaných apartmánech. Méně nároční návštěvníci mohou využít skromné, ale funkční buňky či si postavit vlastní stan v areálu stanice. Kone mohou být ustájeni ve vnitřních boxech nebo vazných stáních. K dispozici je také ohrada či přilehlé pastviny. Ze stanice mohou jezdci vyrazit po množství rozmanitých, různě náročných a dlouhých tras. Za návštěvu jistě stojí obec Křižánky, Herálec, Buchtův kopec i Tři Studně. [30, 18] V areálu koňské stanice je též zajištěna možnost stravování a to v místní stylové hospodě, nebo pod zastřešenou zahrádkou s udrnou a grilem. [40]

9.2.5 Pelhřimovsko

Na Pelhřimovsku se nachází 27 koňských stanic. [18] Jako příklad uvádím dvě následující.

Školní statek Humpolec (č. 32) – provozovatelé Ing. Jan Mácha, MVDr. Helena Nováková, Dusilov 384, Humpolec, Kontakt: Tel.: 565 533 266, reditel.statek@pel.cz

Školní statek Humpolec je objektem České akademie v Humpolci. Zájemcům o ubytování s koňmi nabízí přenocování na místní ubytovně nebo ve vlastním stanu v areálu stanice. Pro koně jsou připravena vazná stání, vnitřní boxy nebo ohrada s elektrickým ohradníkem. Místní jezdecký oddíl se zaměřuje na soutěže ve všestrannosti a je zde možno absolvovat jezdecký výcvik. K dispozici je areál Zlaté podkovy. Jezdecká stanice je ideální pro start na výlety do okolí. Je zde možnost navštívit hrad Lipnice nad Sázavou, zříceninu hradu Orlík, Stvořidla nebo nejvyšší vrchol Pelhřimovska – Křemešník. [18, 34]

Farma Pepíno (č. 92) – provozovatelé Josef a Ivana Plešákovi, Turovka 3, Horní Cerekev, Kontakt: Tel.: 565 396 546, plesakova.i@seznam.cz

Domácí stanice, rodinný statek s rozsáhlými pastvinami se zaměřuje na chov skotu s pracovním využitím Shagya arabů. Návštěvníci mohou využít nově postavený domek v blízkosti stájí nebo si postavit vlastní stan. Pro koně jsou připraveny prostorné boxy, nebo mohou zůstat na pastvinách. K nabídce stanice patří i projížďka kočárem nebo průvodcovské služby majitele. V blízkosti stanice se nachází obec Počátky, sklárny a zřícenina hradu Janštejn a poutní místo Křemešník. [18, 30]

10 Dotazník

10.1 Metodika dotazníkového šetření

Praktická část mé bakalářské práce obsahuje 2 dotazníková šetření. Jejich hlavním cílem bylo zjistit povědomí o ekoagroturistice a hippoturistice na Vysočině, jakož i chuť dotázaných se těchto netradičních forem cestovního ruchu aktivně účastnit. Dotazování se zúčastnili obyvatelé města Jihlavy a jeho okolí s trvalým bydlištěm v kraji Vysočina. Dotazníky byly zcela anonymní. Celkově jsem v období od února 2014 do dubna 2014 předložila a vyhodnotila 240 dotazníků. Z toho 120 dotazníků zabývajících se ekoagroturistikou a 120 hippoturistikou.

Každý ze dvou dotazníků (viz Příloha č. 2 a 3) byl zodpovězen 120 respondenty. Ti odpovídali celkem na dvanáct uzavřených a polootevřených otázek u dotazníku ekoagroturistika a třináct uzavřených a polootevřených otázek u dotazníku hippoturistika. Následné 4 otázky sloužily k identifikaci dotazovaného z pohledu věku, dosaženého vzdělání, zaměstnání a pohlaví. Tyto citlivé údaje jsem vložila až na konec dotazníku. Data jsem sbírala já a několik mých přátel v ulicích, obchodech a na veřejných prostranstvích města Jihlavy a okolních městech a obcích, jako Třešť, Panenská Rozsička, Batelov, Polná, Puklice, Svratka a poutní místo Křemešník. Menší část dotazníků jsem získala elektronickou cestou na portálu Survio.com rozesláním odkazů přes sociální síť Facebook a adresnými emaily. Všichni respondenti ochotně odpovídali, někteří z nich se i zajímali o celkové výsledky průzkumu. Celkově mohu dotazování zhodnotit jako velmi efektivní, příjemné a smysluplné.

10.2 Úvod dotazníku

Vážení,

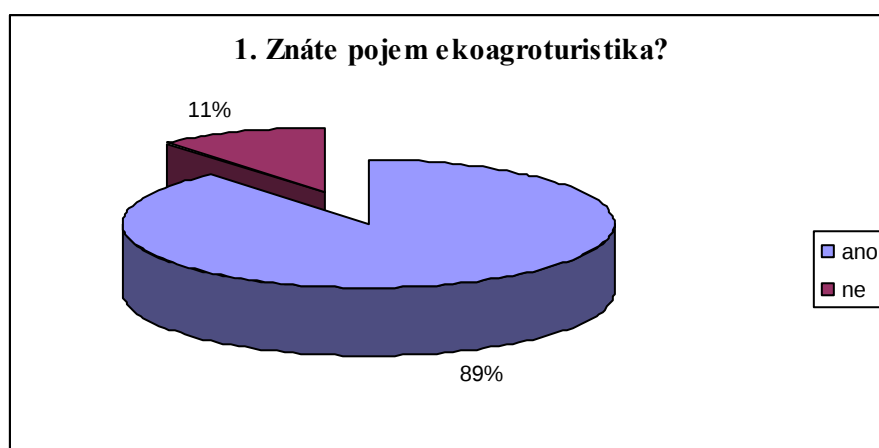
dovoluji si vás oslovit a současně i požádat o vyplnění následujících dvou dotazníků. První se týká povědomí veřejnosti o netradičních formách cestovního ruchu - ekoagrotistiky a hippoturistiky. Dotazníky rovněž zkoumají, zda mají lidé zájem o tuto formu dovolené. Jedná se o průzkum pro moji bakalářskou práci na Vysoké škole Polytechnické v Jihlavě. Dotazování je zcela anonymní a poskytnutá data budou použita jako podklady pouze pro moji bakalářskou práci. Děkuji za Váš čas, Mirka Dvořáková

Upozornění! Otázku si vždy pozorně přečtěte! Vyberte si odpověď a zakroužkujte vždy jen jednu odpověď, pokud v zadání otázky není uvedeno jinak. U otázek, kde je možnost dopsání textu, prosím dopište svůj názor, postoj či myšlenku. Na všechny nejasnosti se zeptejte tazatele. Děkuji za pochopení.

10.3 Interpretace dat z dotazníkového šetření

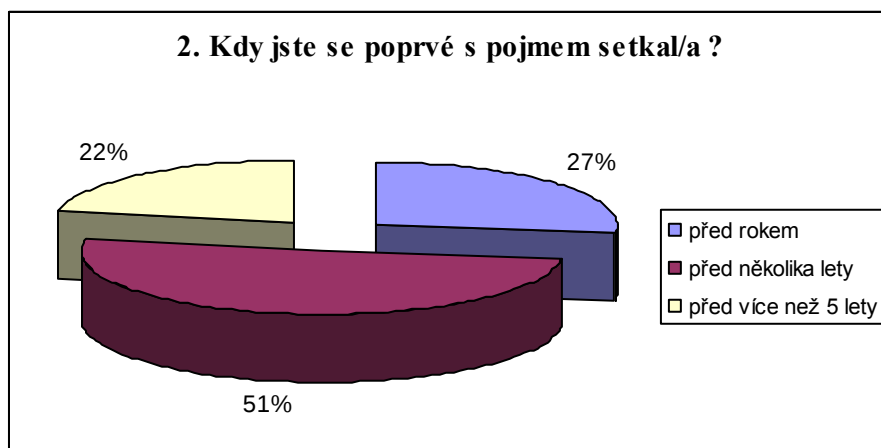
Výsledky dotazníkového šetření jsou pracovány v programu Microsoft Excel a pro jejich názornost a jednoduchost je prezentuji v grafické formě. Všechny grafy a tabulky jsou mým dílem.

10.3.1 Dotazník ekoagroturistika

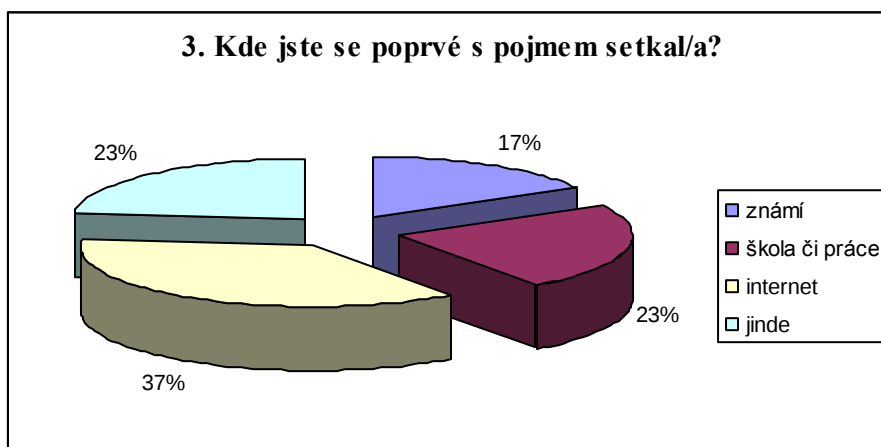
Graf 1: Znalost pojmu ekoagroturistika

Z celkového počtu 120 dotázaných osob 89 % potvrdilo znalost pojmu ekoagroturistika, pouhých 11% nevědělo co znamená ani po vysvětlení pojmu. Z toho usuzuji, že pojem je mezi veřejností dobře rozšířen.

Graf 2: Kdy se respondenti setkali s pojmem ekoagroturistika poprvé

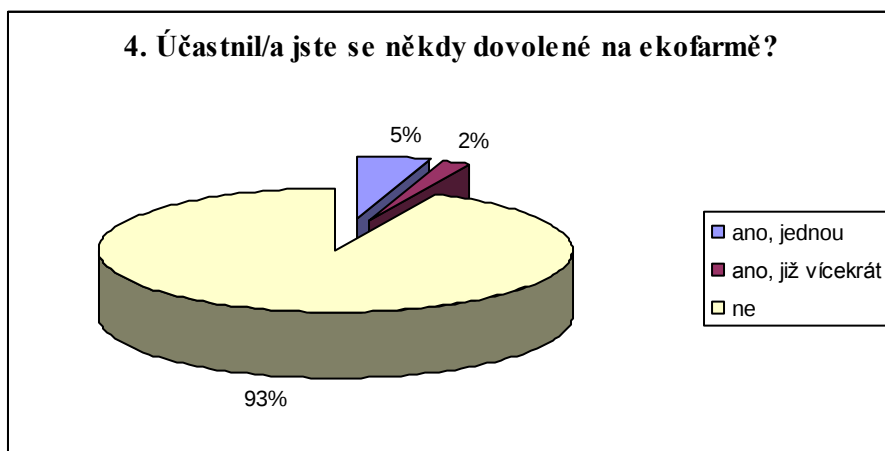
Otázkou na dobu, kdy se respondenti poprvé setkali s pojmem ekoagroturistika jsem zjišťovala, zda je pojem v povědomí veřejnosti dobře a dlouho zakořeněn. Největší část dotázaných zná tento pojem již více než rok, ale méně než 5 let. Tzn., že pro ně je ekoagroturistika poměrně novým pojmem. Pro 27% dotázaných je zcela novým pojmem, tedy ještě před cca rokem jej neznali. Nejmenší část dotázaných a to 22% tento pojem zná již více než 5 let.

Graf 3: Kde se respondenti setkali s pojmem ekoagroturistika poprvé

Nejvíce dotázaných a to 37 % osob se poprvé s pojmem ekoagroturistika setkalo na internetu. Vzhledem k rozmachu informačních technologií jsem to i předpokládala. Zde se

ukazuje jak důležitá je v současnosti počítačová gramotnost a schopnost internet ovládat. 17 % a tím nejméně dotázaných uvedlo, že se s pojmem setkali přes své známé.

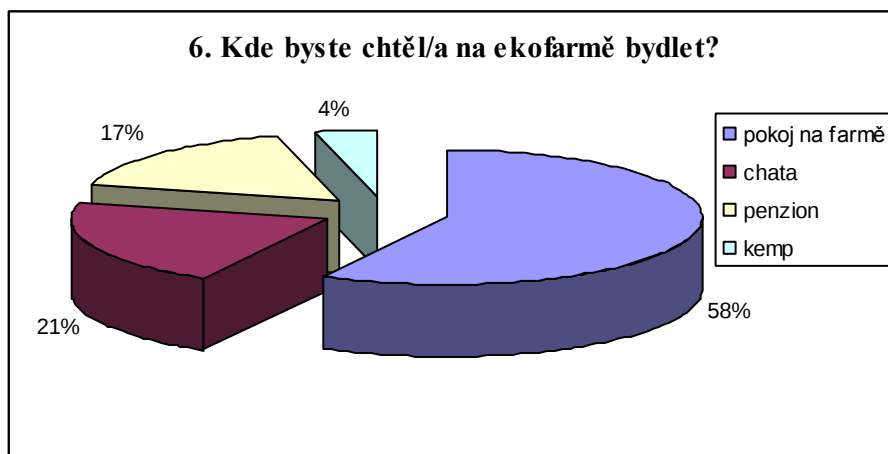
Graf 4: Zda se respondenti již v minulosti účastnili dovolené na ekofarmě

Přestože povědomí o ekoagroturistice je mezi veřejností velmi dobré, tento typ dovolené vyzkoušelo pouhých 7 % ze všech 120 dotázaných. Tzn. pouhých 8 osob.

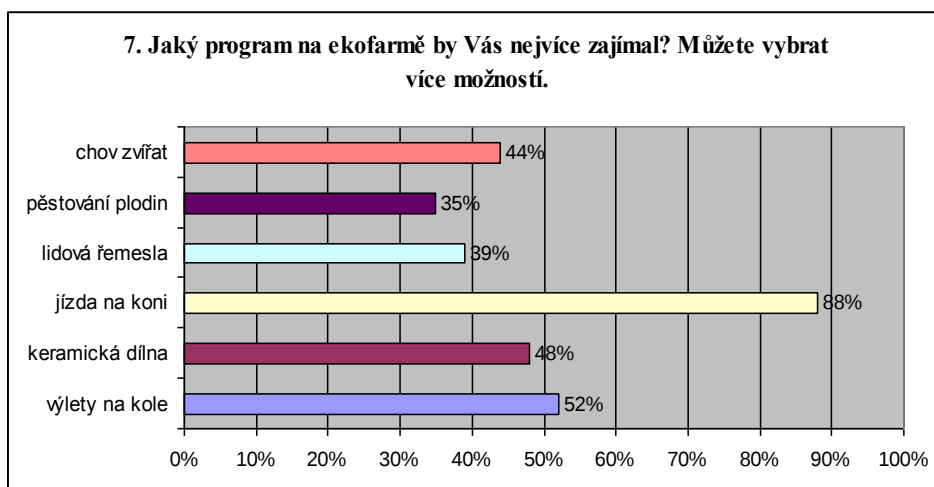
Graf 5: Předpokládaný zájem o dovolenou na ekofarmě

Zájem o dovolenou na farmě je poměrně velký. Celých 48 % z dotázaných se vyjádřilo, že o dovolené na ekofarmě uvažují a mají o ni zájem. To je do budoucna dobrá prognóza, především ve srovnání s údaji z předchozího grafu. Ovšem zbývajících 52 % osob o tento typ dovolené zájem nemá a právě ty je třeba přesvědčit a na ekofarmu přilákat.

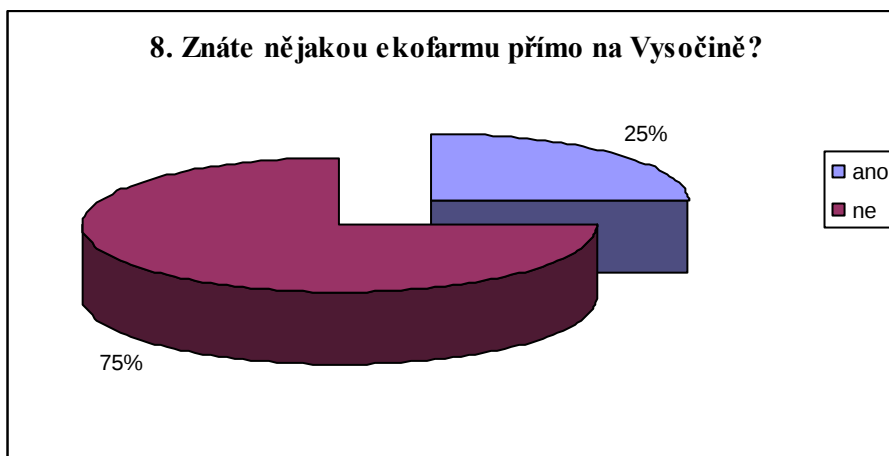
Graf 6: Preference bydlení na ekofarmě

Jako nejzajímavější varianta bydlení pro 58 % dotázaných se jeví ubytování přímo na farmě v samostatném pokoji. 21 % dotázaných by dala přednost ubytování v chatě, 17 % v penzionu a pouhá 4 % v kempu patřícím ekofarmě. Z toho jednoznačně vyplývá, že většina osob, která si pro svoji dovolenou vybere ekofarmu, chce být v blízkém kontaktu s děním na farmě a také požaduje komfortní bydlení a pohodlí.

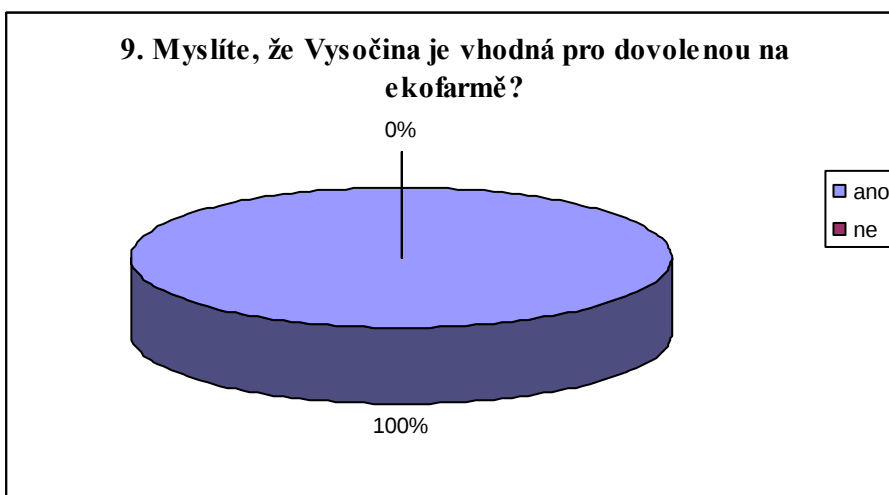
Graf 7: Preference trávení volného času na ekofarmě

Jízda na koni se ukazuje jako největší lákadlo pro nejvíce dotázaných. Téměř všichni se shodli na tom, že by v rámci své dovolené na ekofarmě chtěli jízdu na koni vyzkoušet. Velmi atraktivní se také jeví aktivity jako výlety na kole, keramická dílna a chov zvířat.

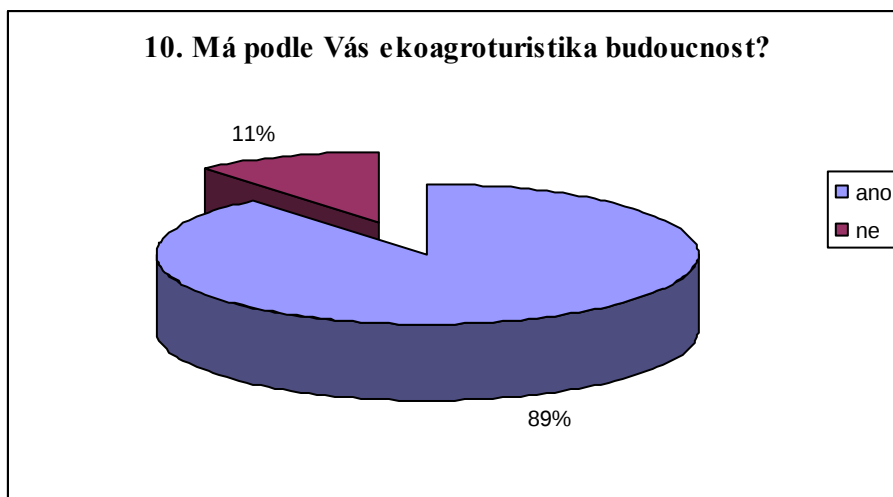
Graf 8: Povědomí o ekofarmách na Vysočině

Pouhá čtvrtina dotázaných potvrdila, že znají alespoň jednu ekofarmu v kraji Vysočina. Obyvatelé Jihlavy nejčastěji označili Biofarmu Sasov. Celkově byla označena 12x, za ní v těsném závěsu hospodářský dvůr Bohuslavice, což ovšem není ekofarma, ale v povědomí veřejnosti tak vystupuje. Dále kozí farma Ekokoza se svojí produkcí bio kozích výrobků a Ekozahrada Ctiboř. Ta je známá především díky své distribuci bio-bedýnek, což jsou bedýnky naplněné biozeleninou, kterou ekozahrada Ctiboř pěstuje a následně prodává.

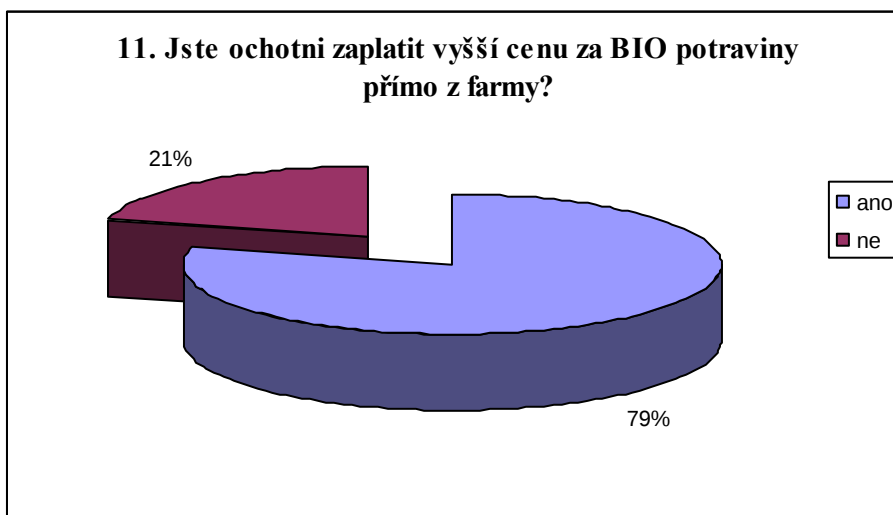
Graf 9: Vysočina jako vhodné prostředí pro ekoagroturistiku

Naprostá shoda všech oslovených osob. Myslím, že se stává velmi vzácně, aby 100 % dotázaných odpovědělo shodně. Dle mého průzkumu se kraj Vysočina jeví jako vhodné místo pro provozování ekoagroturistiky.

Graf 10: Budoucnost ekoagroturistiky

89 % dotázaných si myslí, že ekoagroturistika má budoucnost a je tedy vhodné v započatém trendu pokračovat a nadále rozšiřovat a vylepšovat její nabídku. Na otázku: Proč si to myslíte? respondenti nejčastěji uváděli potřebu aktivního odpočinku mimo město, lákavou nabídku „doma“ vypěstované zeleniny a ovoce bez chemie, zájem o poznání výroby a původu potravin a zájem o kvalitní biopotraviny. Je tedy zřejmé, že lidé nevnímají náplň ekoagroturistiky jenom jako způsob trávení dovolené, ale také jako produkci biopotravin v čistém prostředí.

Graf 11: Vyšší cena biopotravin

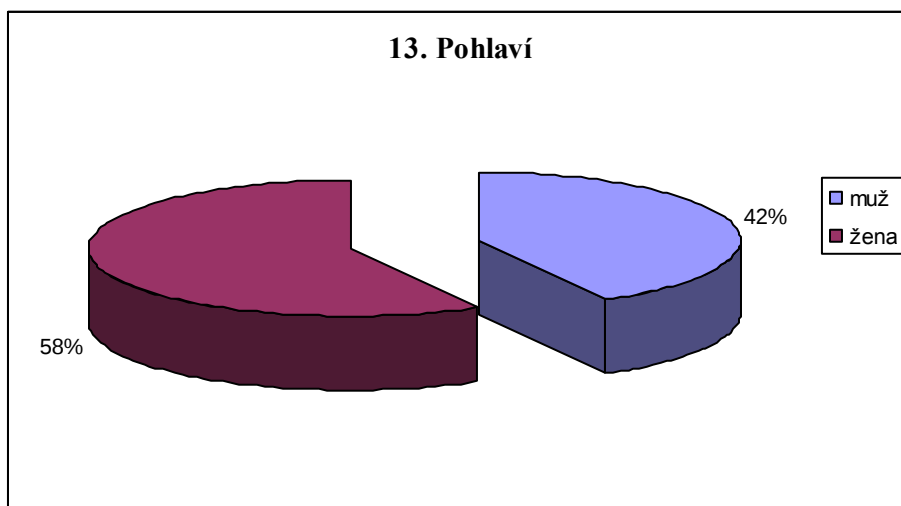
Celých 79 % dotázaných je ochotných zaplatit za kvalitní biopotraviny vyšší cenu než za potraviny z neekologického hospodářství. Mojí doplňující otázkou bylo o kolik vyšší cena je ještě adekvátní. Většina uvedla, že jsou ochotni zaplatit cenu až o třetinu vyšší než

v supermarketu. Dotázaní, kteří nejsou ochotni zaplatit za biopotraviny vyšší cenu, nejčastěji jako důvod uvedli nedostatek financí a nedůvěru k biopotravinám.

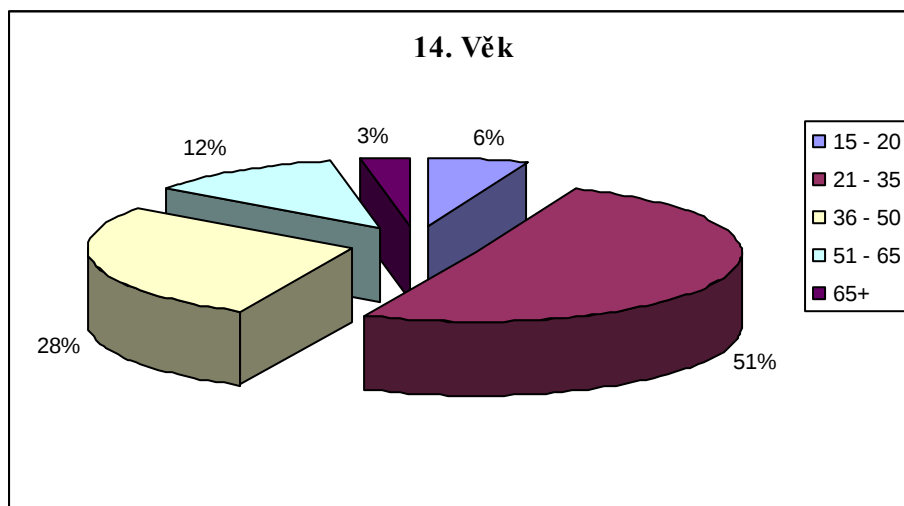
Graf 12: Využití možnosti nákupu biopotravin přímo z farmy

Přestože 79% dotázaných je ochotno zaplatit za biopotraviny z farmy vyšší cenu, pouhých 42% skutečně nákupu využívá. Zde se ukazuje potřeba zlepšit dostupnost farem a biopotravin pro veřejnost.

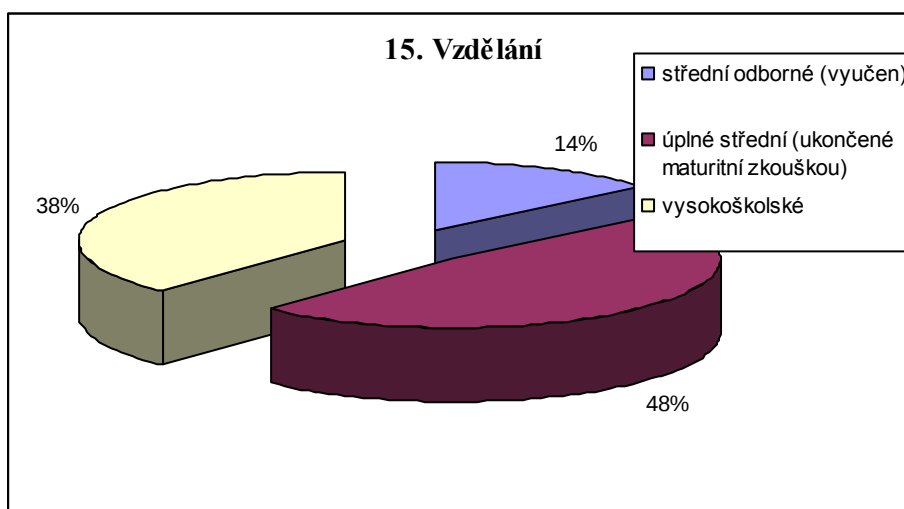
Graf 13: Pohlaví respondentů

Mezi dotazovanými bylo 42% mužů a 58% žen.

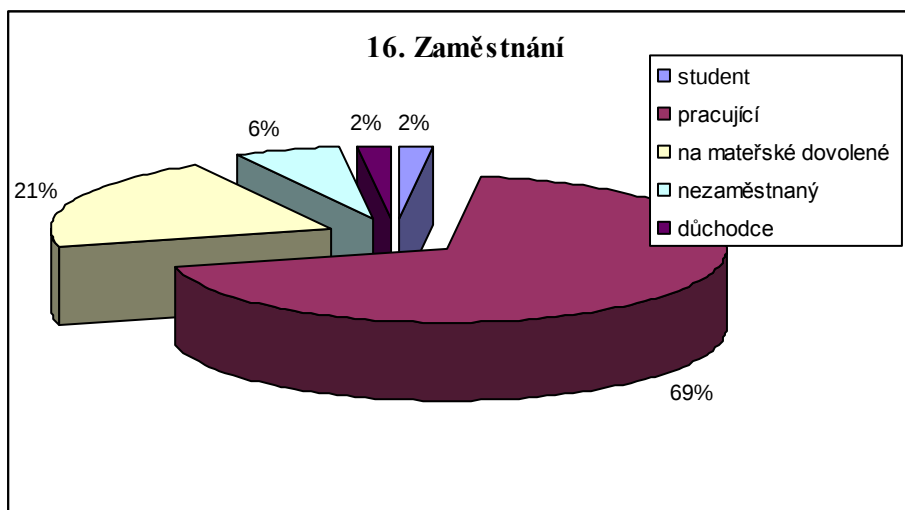
Graf 14: Věk respondentů

Nejvíce zastoupenou věkovou skupinou v mém průzkumu jsou osoby mezi 21 a 35 lety. Jsou to lidé v produktivním věku, často zakládající rodinu nebo již s malými dětmi. Dále pak osoby spadající do věkové skupiny 36 – 50 let.

Graf 15: Vzdělání respondentů

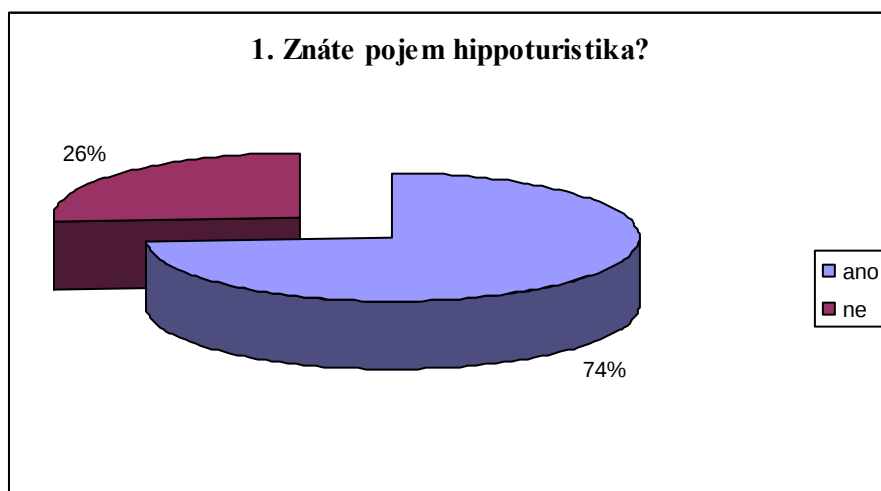
Téměř polovina dotázaných uvedla středoškolské vzdělání s maturitou, 38 % vzdělání vysokoškolské a pouhých 14 % uvedlo střední odborné vzdělání, tzn. vyučen/a. Základní vzdělání neuvedl nikdo z respondentů, a tak jej v grafu vůbec neuvádím.

Graf 16: Zaměstnání respondentů

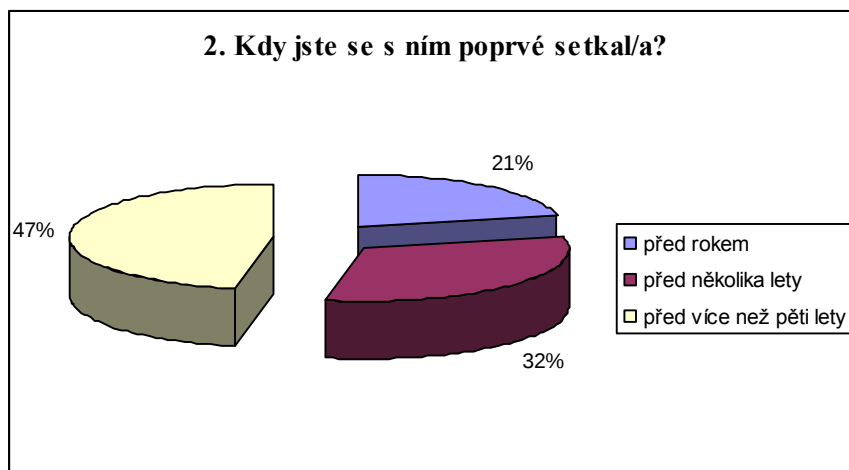
Celých 69 % dotázaných uvedlo, že jsou výdělečně činní. Další velká skupina, a to 21 % dotázaných, je v současnosti na rodičovské dovolené, tzn. trvale pečuje o nezletilé dítě do 4 let věku. Nezaměstnaní jsou zastoupeni 6%, důchodci a studenti shodně 2 %.

10.3.2 Dotazník hippoturistika

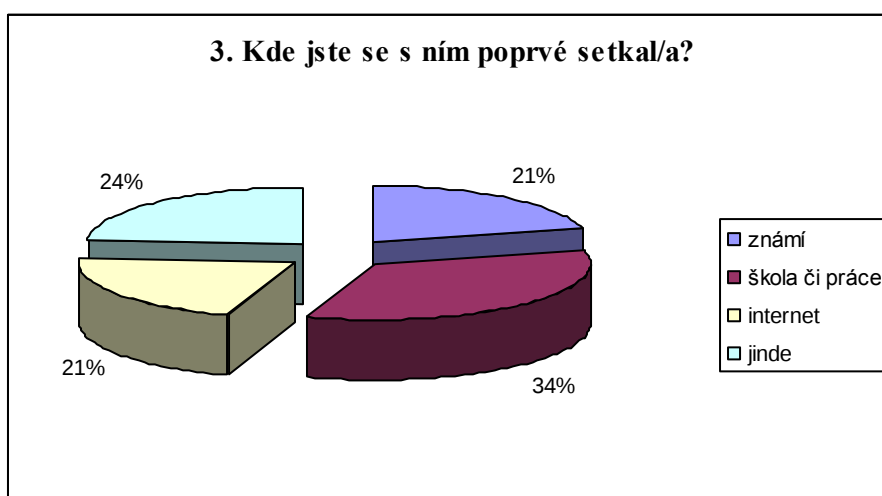
Graf 17: Znalost pojmu hippoturistika

Z celkového počtu 120 dotázaných osob 74 % potvrdilo znalost pojmu hippoturistika, ovšem celých 26 % nevědělo co znamená ani po vysvětlení pojmu. Pojem je mezi veřejností poměrně dobře rozšířen, ale očekávala jsem lepší výsledek. Ve srovnání s ekoagroturistikou, kde byl poměr ano/ne 89/11 % je třeba hippoturistiku uvést do povědomí více osob.

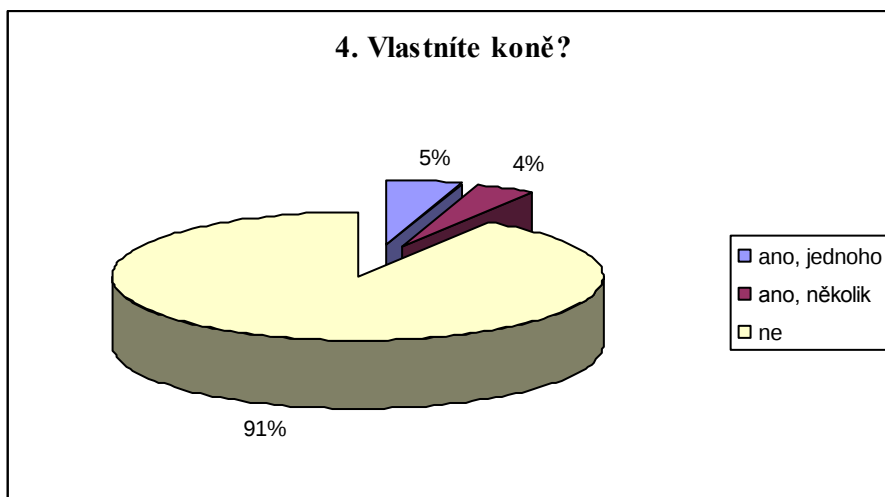
Graf 18: Kdy se respondenti setkali s pojmem hippoturistika poprvé

Otázkou na dobu, kdy se respondenti poprvé setkali s pojmem hippoturistika jsem zjišťovala, zda je pojem v povědomí veřejnosti dobře a dlouho zakořeněn. Největší část dotázaných zná tento pojem více než 5 let. Pro nejmenší část dotázaných a to 21 % je zcela novým pojmem, tedy ještě před cca rokem jej neznali. 32 % dotázaných jej zná déle než 1 rok, ale méně jak 5 let.

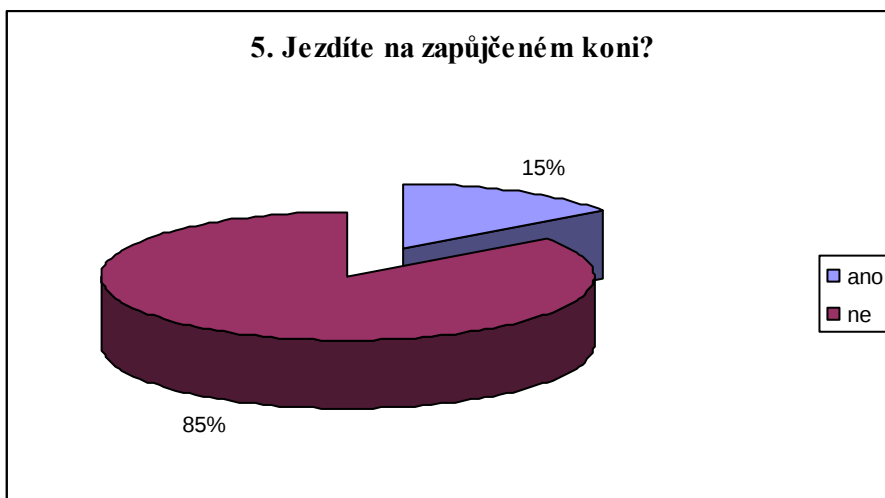
Graf 19: Kde se respondenti setkali s pojmem hippoturistika poprvé

Nejvíce dotázaných a to 34 % osob se poprvé s pojmem hippoturistika setkalo ve škole či v práci. Známi a internet jsou shodně zastoupeni 21 %.

Graf 20: Koně ve vlastnictví respondentů

Vlastnictví koně hodně ovlivňuje vztah k hippoturistice. Vlastník koně vyrazí na projížďky častěji nežli jezdec, který si koně půjčuje a nemá k ježdění tolik příležitostí. Mezi dotázanými je 5 % vlastníků jednoho koně a 4 % vlastníků několika koní. 91 % dotázaných koně nevlastní.

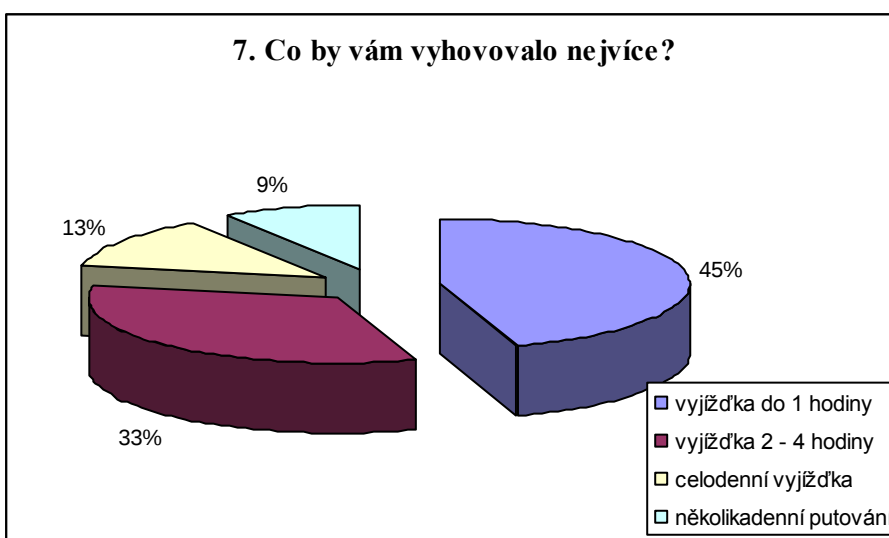
Graf 21: Využití zapůjčených koní

Na zapůjčeném koni jezdí 15 % z dotázaných. Není to mnoho, ale vzhledem k tomu, že hippoturistika není rozšířená jako třeba běh či jízda na kole, není to až tak malé množství. Když k tomu přidáme 9 % vlastníků koní, kteří, jak předpokládám, si k ježdění koně nepůjčují, dostaneme se na krásných 24 % a to je téměř čtvrtina z dotázaných.

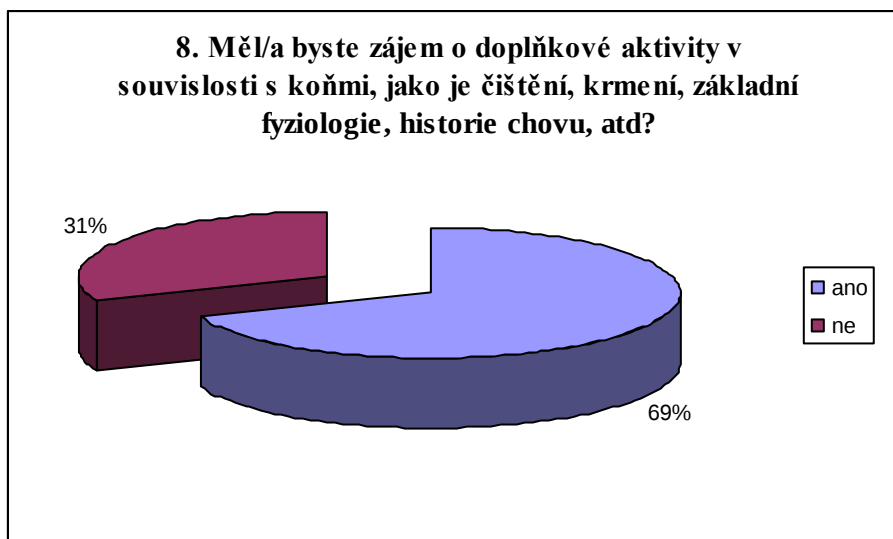
Graf 22: Zájem o hippoturistiku během dovolené

Zájem o projížďku na koni by mělo o své dovolené celých 88 % z dotázaných osob. Takové množství jsem neočekávala. Je zřejmé, že hippoturistika je pro většinu veřejnosti velmi zajímavá a i když se jí lidé pravidelně nevěnují, mají zájem ji vyzkoušet. Alespoň o dovolené jako zpestření.

Graf 23: Preference doby vyjížďky

Nejvíce dotázaných a to celých 45% by rádo vyzkoušelo vyjížďku do 1 hodiny. To je také základní a nejčastěji nabízená vyjížďka pro začátečníky. Poměrně velká skupina 33 % osob by měla zájem o delší projížďku mezi 2 a 4 hodinami. Celodenní vyjížďka či několikadenní putování se již nedoporučuje úplným začátečníkům. Je vhodné pouze pro osoby, které již mají minimálně základní znalosti v ovládání koně a jezdeckví.

Graf 24: Zájem o doplňkové aktivity v souvislosti s koňmi

Celých 69 % dotázaných by mělo zájem na koni nejen jezdit, ale i se o něj umět postarat. Doplňkové aktivity jako čištění, krmení či znalost fyziologie koní se tedy jeví jako vhodné zařadit do programu. Ovšem i zde platí pouze nabízet a nenutit, neboť třetina dotázaných o ně zájem nejeví.

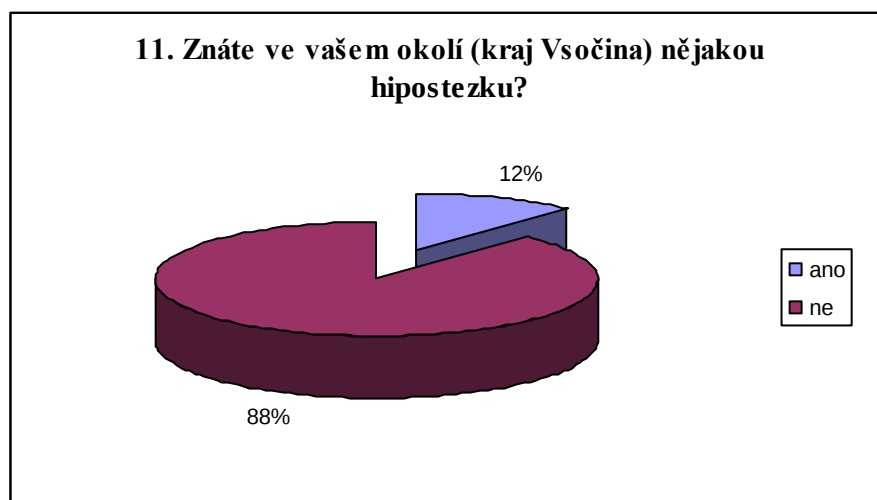
Graf 25: Zda se respondent setkává s hippoturistikou

Celých 72 % dotázaných se ve svém okolí setkává s hippoturistikou. Je to zajiště způsobeno tím, že počet koní v malochovech, tedy ve vlastnictví soukromých vlastníků, je velmi rozšířený. V současné době je kůň či několik koní téměř v každé vesnici a městě na Vysočině.

Graf 26: Znalost koňských stanic na Vysočině

Přes polovinu dotázaných zná alespoň jednu koňskou stanici v kraji Vysočina. Nejčastěji byly uváděny: Jihlava Sasov – dokonce 12x, Merko Hybrálec, JK Petrovice u Štoků, JK Dobronín, Q Ranch u pramene Dyje, hospodářský dvůr Bohuslavice, JK Třešť, Marlenka Řásná, koňská farma v Čížově u Jihlavy.

Graf 27: Znalost hipostezek na Vysočině

Pouhých 12 % dotázaných zná alespoň jednu hipostezku na Vysočině. Nikdo z dotázaných neuměl uvést její číslo nebo počáteční či konečnou stanici. Ti, co odpověděli ano, uvedli převážně jenom místo, kudy prochází. Jsou to Telč, Třešť, Stonařov a Bohuslavice. Znalost hipostezek hodnotím tedy jako velmi špatnou.

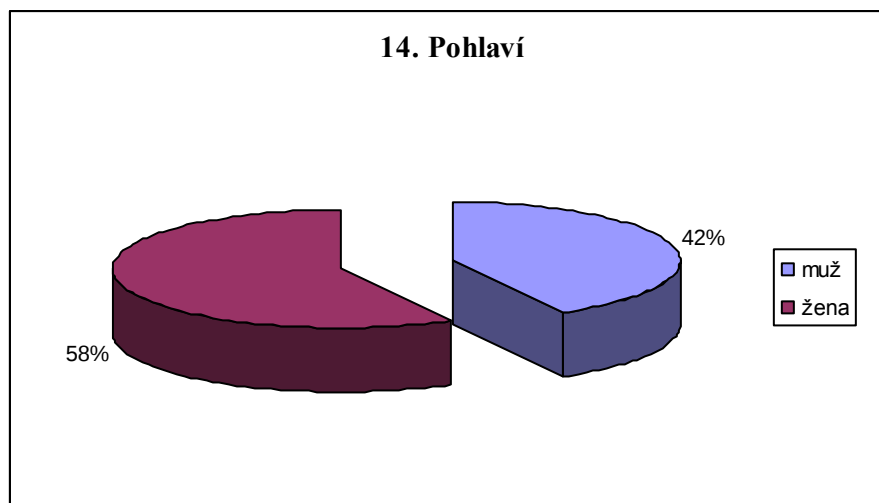
Graf 28: Vysočina jako vhodné prostředí pro hippoturistiku

Téměř 100 % shoda. Celých 98 % dotázaných uvedlo, že vnímají kraj Vysočina jako vhodný pro provozování hippoturistiky.

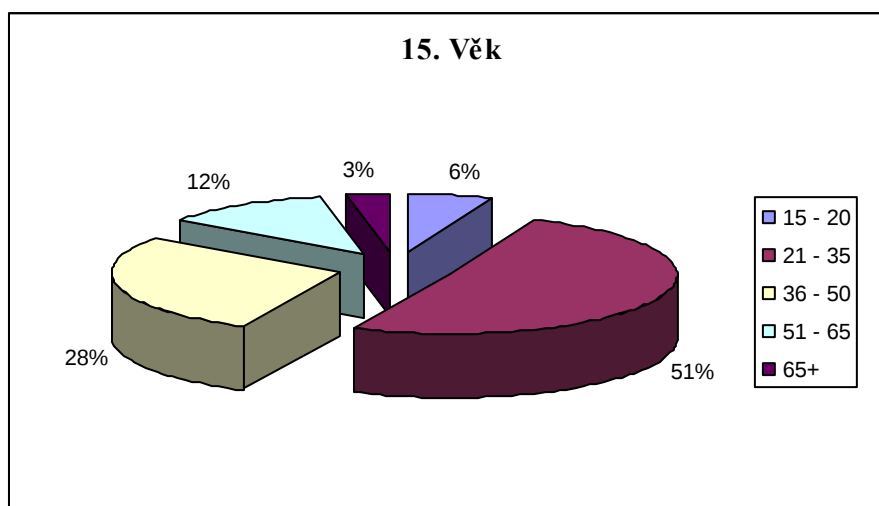
Graf 29: Budoucnost hippoturistiky na Vysočině

97 % dotázaných si myslí, že hippoturistika má na Vysočině budoucnost. Je tedy vhodné v jejím provozování pokračovat a nadále rozšiřovat a vylepšovat její nabídku. Na otázku: „Proč si to myslíte?“, respondenti nejčastěji uváděli radost z blízkého kontaktu s koňmi a aktivně stráveného času v přírodě. Také zájem o relaxaci v klidném prostředí, bez shonu a prachu města.

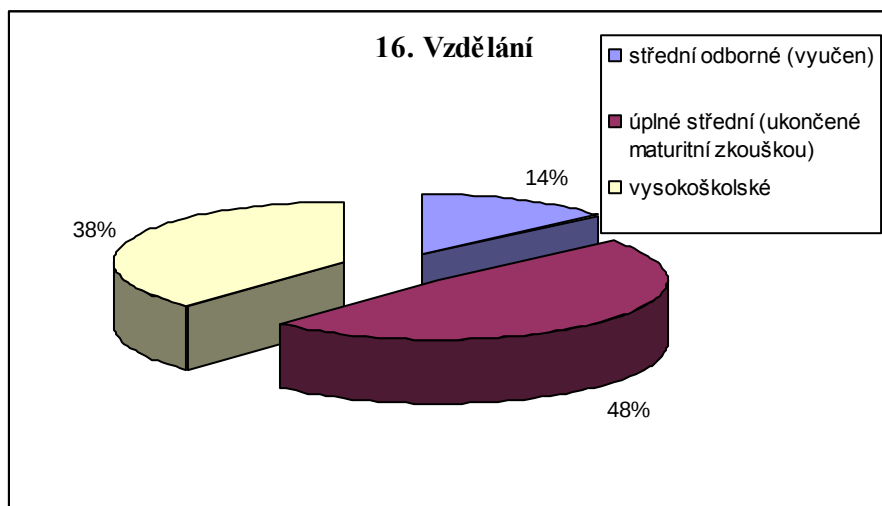
Graf 30: Pohlaví

Mezi dotazovanými bylo 42 % mužů a 58 % žen.

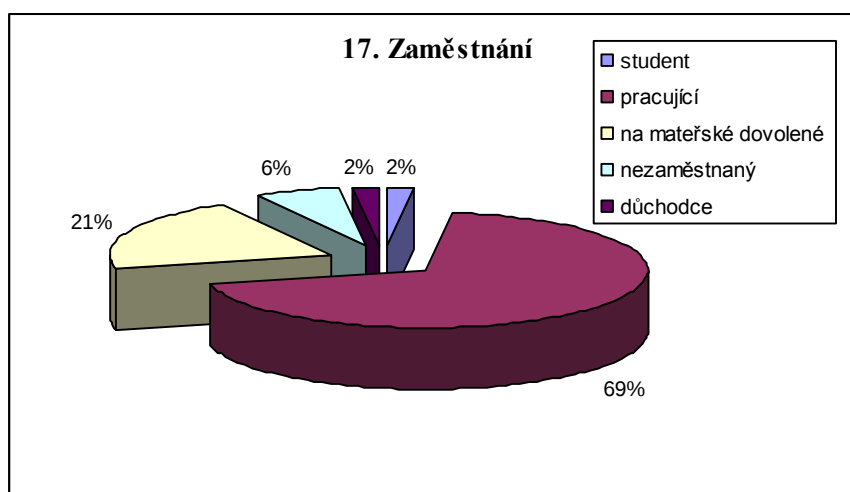
Graf 31: Věk

Nejvíce zastoupenou věkovou skupinou v mém průzkumu jsou osoby mezi 21 a 35 lety. Jsou to lidé v produktivním věku, často zakládající rodinu nebo již s malými dětmi. Dále pak osoby spadající do věkové skupiny 36 – 50 let.

Graf 32: Vzdělání

Téměř polovina dotázaných uvedla středoškolské vzdělání s maturitou, 38 % vzdělání vysokoškolské a pouhých 14 % uvedlo střední odborné vzdělání, tzn. vyučen/a. Základní vzdělání neuvedl nikdo z respondentů, a tak jej v grafu vůbec neuvádím.

Graf 33: Zaměstnání

Celých 69 % dotázaných uvedlo, že jsou výdělečně činní. Další velká skupina, a to 21 % dotázaných je v současnosti na rodičovské dovolené, tzn. trvale pečuje o nezletilé dítě do 4 let věku. Nezaměstnaní jsou zastoupeni 6 %, důchodci a studenti shodně 2 %.

Demografická struktura respondentů

Tabulka č. 1: Demografická struktura respondentů

		Počet respondentů
Pohlaví		
	muži	50
	ženy	70
Věk		
	15 - 20	7
	21 - 35	61
	36 - 50	34
	51 - 65	14
	65+	4
Vzdělání		
	střední odborné (vyučen)	17
	úplné střední (ukončené maturitní zkouškou)	58
	vysokoškolské	46
Zaměstnání		
	student(ka)	2
	pracující	83
	v domácnosti, mateřská dovolená	25
	nezaměstnaný	7
	v důchodu	2

11 SWOT analýza

SWOT analýzu můžeme chápat jako identifikaci interních silných a slabých stránek zkoumané jednotky ve vztahu k příležitostem a hrozbám, jejichž nositelem je vnější prostředí. Tím dostaneme do ruky prostředek pro rozhodování a strategické plánování.

Tabulka č. 2: Analýza SWOT

Silné stránky (Strengths)	Slabé stránky (Weaknesses)
široká nabídka volnočasových aktivit	nedostatek ubytovací kapacity vyšší kategorie
vznik a upevnění lidských vztahů na dovolené	ekonomicky slabý region s vysokou nezaměstnaností
zlepšení zdraví a psychické pohody pobytem v přírodě	nedostatečná propagace a neefektivní marketing
dobrodružství a nevšední zážitky	potřeba masivní kampaně za hodně peněz k oslovení co nejvíce turistů
únik ze všední reality	nekompletní servis většiny koňských stanic (nenabízí všechny potřebné služby v místě)
poznání přírody, zvířat a venkovského života	přetěžování farmářů v době největší sezóny
poznávání nových postupů a zdokonalování sebe sama, sebepoznání	nedostatečné platové ohodnocení pro zaměstnance farmy (zemědělství obecně)
šetření peněz výběrem tuzemské dovolené	nedostatečná bezpečnost
klima a terénní podmínky Vysočiny	nízká úroveň čistoty na farmách
Příležitosti (Opportunities)	Hrozby (Threats)
možnost čerpání dotací	legislativní rámec
pořádání kulturních a lidových akce	nedostatek finančních prostředků k obnově
nízké ceny služeb v cestovním ruchu	podcenění lidského faktoru
široká síť cyklostezek, turistických cest	zájem úzké skupiny turistů
zvýšení kvality služeb v oblasti cestovního ruchu	konkurenční prostředí mezi jednotlivými ekofarmami
spolupráce s turistickými centry okolních měst	nárůst dopravy v cílové destinaci
osobní styl farmy a jedinečnost zážitků	konkurence atraktivnějších regionů
obchodní značka	znečištění prostředí
lepší kvalita personálu a nabízených služeb	zvyšující se ceny služeb pro místní obyvatele
Využívání místních zdrojů	Horšící se stav některých památek v okolí

12 Doporučení rozvoje ekoagrotistiky a hippoturistiky

Moje doporučení pro zlepšení rozvoje ekoagrotistiky a hippoturistiky na Vysočině vychází především ze zpracovaného dotazníkového šetření a následně vytvořené analýzy SWOT.

Tabulka č. 3: Doporučení rozvoje ekoagrotistiky a hippoturistiky na Vysočině

Doporučení k efektivnímu rozvoji
Zlepšení propagace ekofarmy
Širší nabídka volnočasových aktivit
Pravidelný úklid a čistota na farmě
Zajištění vysokého standartu bezpečnosti na farmě, zejména v oblasti zemědělských strojů a hospodářských zvířat
Osobitý styl farmy, genius loci
Zodpovědný přístup k výběru zaměstnanců, kteří budou v kontaktu s návštěvníky a pravidelná školení
Zajištění vyššího standartu bydlení, ideálně přímo na farmě
Kompletní servis návštěvníkům zahrnující zejména ubytování, stravování, možnost jízdy na koni a nákupu faremních biopotravin
Spolupráce s informačními centry v okolí farmy
Pořádání různých akcí, jako biozemědělský den, masopust, vinobraní, atd.
Využití specifické nabídky sousedních farem, např. rybolov či návštěvu honitby
Efektivní finanční plánování s cílem modernizace a obnovy farmy
Znalost konkurenčního prostředí v regionu

SHRNUTÍ

První část mé bakalářské práce, která je zaměřena na teorii související s problematikou bakalářské práce. Zaměřuji se zde na rozdělení druhů a forem cestovního ruchu s cílem osvětlit čtenáři základní pojmy jako ekoturistika, agroturistika a následně především ekoagroturistika a hippoturistika.

Druhá část práce, praktická, obsahuje základní informace o regionu Vysočina s cílem informovat čtenáře o poloze a klimatu, přírodním, historickém a kulturním dědictví Vysočiny. Dále popisují současný stav ekoagroturistiky a hippoturistiky v regionu Vysočina. Ekoagroturistika jako způsob trávení volného času je zajímavou a poměrně novou formou cestovního ruchu. Nárůst počtu ekofarek se však s vyčerpáním peněz z dotací z Programu rozvoje venkova na léta 2007 – 2013 pro nově hospodařící zemědělce zastavil. V současné době vniká jen minimum nových ekofarek. Ve své práci se podrobněji zaměřuji na jednotlivé ekofarmy, které návštěvníkům nabízejí pobyt, nebo odebrání potravin přímo z farek. Dnes již téměř každý člověk pečuje o své zdraví a zajímá se o to, co jí. Bohužel se nemůžeme spoléhat na kvalitu potravin ze supermarketů. Proto právě biopotraviny přímo z ekofarek nabízejí další zdroj kvalitních potravin. Svým průzkumem jsem zjistila, že celých 79 % dotázaných je ochotných zaplatit za kvalitní biopotraviny vyšší cenu než za potraviny z neekologického hospodářství. Při otázce na to, o kolik vyšší cena je ještě adekvátní, většina uvedla, že jsou ochotni zaplatit cenu až o třetinu vyšší než v supermarketu. Dotázaní, kteří nejsou ochotni zaplatit za biopotraviny vyšší cenu, nejčastěji jako důvod uvedli nedostatek financí a nedůvěru k biopotravinám. Alternativou k nákupu přímo z farmy je možnost využít tzv. „bedýnek“. Každý týden si zákazník objedná potraviny, kterými chce svoji bedýnku naplnit a ta je mu doručena přímo domů, nebo si ji může zakoupit ve svém lokálním obchodě. Touto formou prodeje biozeleniny se zabývá například Ekozahrada Ctiboř v Počátkách u Žirovnice. Ostatní ekofarmy, jako například Biofarma Sasov v Jihlavě, Ekofarma Křišťan a spol. u Pelhřimova, Biofarma Chadimův mlýn v Horních Dubenkách nebo Agroekofarma Kadeřávek v CHKO Žďárské vrchy se zabývají především výrobou bioproduktů a jejich prodejem. Chovají nejčastěji krávy, ovce, koně, kozy a prasata. Mezi oblíbené aktivity na těchto farmách patří jízda na koni.

Různorodá krajina v kraji Vysočina nabízí ideální podmínky pro mnoho forem cestovního ruchu. Jednou z nich je i mnou zkoumaná hippoturistika. I ta už pronikla do každodenního

života mnoha lidí a přináší jim radost z trávení volného času venku, ve společnosti koní. V České republice jsou regiony s větší tradicí hippoturistiky, jako například Jihočeský kraj, ale i Vysočina má dnes co nabídnout. V kraji Vysočina je již vyznačena síť jezdeckých stezek o celkové délce 864 km. Po cestě je možno se občerstvit či přenocovat ve 170 jezdeckých stanicích. Značení hipostezek bylo realizováno v rámci projektu podpořeného z ROP Jihovýchod „Vybudování sítě hipotras“, spolufinancovaného Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Jeho nositelem je organizace Vysočina Tourism. Bohužel povědomí veřejnosti o hipostezkách je velmi špatné. Pouhých 12 % dotázaných zná alespoň jednu hipostezku na Vysočině. Nikdo z dotázaných neuměl uvést její číslo nebo počáteční či konečnou stanici. Ti, co odpověděli že hipostezku znají, uvedli převážně jenom místo, kudy prochází. Jsou to Telč, Třešť, Stonařov a Bohuslavice.

Koňské stanice jsou na tom již lépe. V síti koňských stezek v kraji Vysočina se nalézá přes 170 koňských stanic. Jejich vybavení je na různých úrovních, od penzionů až po tábořiště na zelené louce. Místo, kde mohou jezdci i se svými koňmi přenocovat zná přes polovinu dotázaných. Nejčastěji byly uváděny stanice: Jihlava Sasov – dokonce 12x, Merko Hybrálec, JK Petrovice u Štoků, JK Dobronín, Q Ranch u pramene Dyje, hospodářský dvůr Bohuslavice, JK Třešť, Marlenka Řásná a koňská farma v Čížově u Jihlavy.

V rámci praktické části bakalářské práce byla provedena 2 dotazníková šetření. Těmi jsem zkoumala názory obyvatel města Jihlavy a okolí s trvalým bydlištěm v kraji Vysočina. Celkově jsem předložila a vyhodnotila 240 dotazníků. Z toho 120 dotazníků zabývajících se ekoagroturistikou a 120 hippoturistikou. Sběr dat se uskutečnil dvěma způsoby, jež jsou osobní dotazování a rozeslání dotazníků adresnými emaily elektronickou cestou. Všichni respondenti ochotně odpovídali a projevíli živý zájem sdělit svůj názor. Celkově tedy mohu vybrané metody dotazování zhodnotit jako velmi efektivní, příjemné a smysluplné. Po vyhodnocení dotazníků se potvrdila moje domněnka, že veřejnost pojmy ekoagroturistika i hippoturistika zná a ví, o co se jedná, ovšem o dovolenou na ekofarmě není velký zájem. Pouhých 7 % dotázaných se jí již zúčastnilo. Znalost pojmu ekoagroturistika potvrdilo dokonce 89% respondentů, dovolenou na farmě by si dokázalo představit 48% dotázaných. Většina požaduje vyšší standart bydlení v komfortním pokoji přímo na farmě nebo v penzionu. Především ženy se vyjádřily tímto směrem. Zvolily převážně ubytování v pokoji přímo na farmě nebo v penzionu s odůvodněním, že na dovolené si jej chtějí dopřát. Muži volili ubytování ve všech nabízených kategoriích. Na

rozdíl od ženské populace, by si svoji dovolenou na ekofarmě dokázali představit i v kempu.

Velkým překvapením pro mne byly odpovědi na otázku, která se dotazovala na program, který by návštěvníky na farmě nejvíce zajímal. Respondenti mohli vybírat více možností. Zcela jednoznačně se prosadila jízda na koni. Dle výsledků dotazníkového šetření by se hippoturistice v průběhu své dovolené chtělo věnovat celých 88 % dotázaných. Jako další populární aktivita se ukázaly výlety na kole, které označilo přes polovinu dotázaných, nebo keramická dílna a chov zvířat. Velmi přínosná je i skutečnost, že všichni oslovení se vyjádřili kladně v otázce, zda je Vysočina vhodné místo pro provozování ekoagroturistiky. I v případě hippoturistiky 97 % dotázaných uvedlo, že vnímají kraj Vysočina jako vhodný pro provozování hippoturistiky.

Velmi dobrou budoucnost vidí pro ekoagroturistiku celých 89 % dotázaných. Je tedy vhodné v započatém trendu pokračovat a nadále rozšiřovat a vylepšovat její nabídku. Na otázku: „Proč si to myslíte?“ respondenti nejčastěji uváděli potřebu aktivního odpočinku mimo město, lákavou nabídku „doma“ vypěstované zeleniny a ovoce bez chemie, zájem o poznání výroby a původu potravin a zájem o kvalitní biopotraviny. Je tedy zřejmé, že lidé nevnímají náplň ekoagroturistiky jenom jako způsob trávení dovolené, ale také jako produkci biopotravin v čistém prostředí. Hippoturistika má na Vysočině také budoucnost. V tomto směru se vyjádřilo 97 % dotázaných. Na otázku: „Proč si to myslíte?“ respondenti nejčastěji uváděli radost z blízkého kontaktu s koňmi a aktivně stráveného času v přírodě. Také zájem o relaxaci v klidném prostředí, bez shonu a prachu města.

K celému výzkumu mohu s potěšením vyjádřit pozitivní závěr. Ekoagroturistika a hippoturistika jsou v povědomí mnoha lidí známé pojmy a v budoucnu mají své místo mezi ostatními formami cestovního ruchu. Přestože lidí, kteří již strávili dovolenou na ekofarmě, je pomálu, o této dovolené uvažuje téměř polovina z dotázaných. A to je velmi pozitivní trend. Snaha podnikatelů nabídnout návštěvníkům lepší služby je též na vzestupu. Přestože ekoagroturistika a hippoturistika jsou na ekofarmách pouze doplňkové služby, nejeví se jako zanedbatelné. Je proto velmi vhodné je využít a návštěvníkům poskytnout ucelenou nabídku, která bude zahrnovat ubytování, stravování, možnost jízdy na koni a další doplňkové aktivity a také možnost nákupu faremních biopotravin. V současné praxi mnozí farmáři nabízejí pouze prostor pro vlastní obydlí, jako je karavan či stan. Mnoho z nich

nezajišťuje prodej ani základních potravin a nápojů, což je velká škoda, neboť se připravují o zajímavý, byť vedlejší, zdroj financí.

ZÁVĚR

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala „Netradiční formy cestovního ruchu – ekoagroturistika a hippoturistika na Vysočině“ s cílem zjistit uplatnění netradičních forem cestovního ruchu v lokalitě Vysočina, když se zaměřuji především na problematiku ekoagroturistiky a hippoturistiky v této lokalitě a současně zjišťuji, zda veřejnost ví, co tyto pojmy znamenají a zda má zájem takto trávit svůj volný čas. Zahrnula jsem sem i základní rozdělení cestovního ruchu do jednotlivých druhů a forem a základní informace o kraji Vysočina. V praktické části jsem především zkoumala povědomí veřejnosti o ekoagroturistice a hippoturistice. Zda lidé uvedené pojmy znají a zda se orientují v oblasti ekofare, koňských stanic a hipostezek na Vysočině. Pokud ano, zajímalo mne, zda se těmito formám cestovního ruchu aktivně věnují, tráví svoji dovolenou na ekofarmě, nebo o tom alespoň uvažují a zda je jim blízké téma nákupu biopotravin přímo z ekofare.

Prostřednictvím dvou dotazníkových šetření jsem se snažila naplnit stanovený cíl, zmapovat a vyhodnotit postoje dotázaných k výše uvedeným tématům. Též mě zajímal jejich celkový názor na dovolenou na ekofarmě. Došla jsem k závěru, že to nevypadá to vůbec špatně. O dovolené na ekofarmě uvažuje téměř polovina dotázaných. To není vůbec špatný trend, obzvláště v porovnání se skutečností, že dovolené se v minulosti účastnilo pouhých 7 % dotázaných. Zájem o tuto formu dovolené je tedy na vzestupu, ovšem informovanost je nízká. Doporučila bych tedy zlepšit propagaci ekofarmy. Lze k tomu využít webových stránek, spolupráci s informačními centry, svoji prezentaci na veletrzích cestovního ruchu nebo vydávání různých brožur, letáků a průvodců. Ty se dnes již dají vytvořit zcela profesionálně.

Každá ekoagroturistická lokalita, každé místo má odlišný potenciál cestovního ruchu, odlišné množství a strukturu služeb a jiné možnosti a cíle v rozvoji cestovního ruchu. Menší farmy s omezenými a téměř „přírodními“ podmínkami se nemohou rovnat velkým farmám s luxusními, stylově zařízenými apartmány. Pro všechny bez rozdílu je ale zásadní si uvědomit, že turisté přijeli na farmu strávit svůj volný čas, svoji dovolenou. Vyšetřili si pár dní svého vzácného volného času a nyní stojí na prahu farmy s očekáváním, co v příštích dnech zažijí. Důležité je nabídnout vždy něco nového, nevšedního a jedinečného,

aby měl návštěvník důvod znovu se vrátit. Návštěvník by měl mít pocit, že dostává více, než si zaplatil. Potom se mu bude dovolená líbit a přehlédne i drobné nedostatky. Toto „více“ nemusí stát hodně peněz ani úsilí. Zahrnuje především dobré zázemí farmy, čistotu, příjemný a ochotný personál, milé zacházení a neuškodí i malý dárek. Pozornost v podobě čerstvě napečených buchet a pozvání na odpolední kávu, panáček domácí hruškovice s panem domácím nebo darovaná sklenička rebarborové marmelády při odjezdu určitě udělají dobrou službu.

Ekoagroturistika však není jenom dovolená, ale také sem můžeme zařadit produkci biovýrobků přímo z farmy. Každý člověk přemýšlí nad svým zdravím a zajímá se o to, co jí. Biopotraviny z ekofarmy jsou zdrojem kvalitních potravin. Svým průzkumem jsem zjistila, že celých 79 % dotázaných je ochotných zaplatit za kvalitní biopotraviny vyšší cenu než za potraviny z neekologického hospodářství. Stále více se rozšiřuje nákup biopotravin formou tzv. „bedýnek“, kdy si zákazník potraviny objedná a ty mu jsou doručeny až do domu. Touto formou prodeje biozeleniny se zabývá například Ekozahrada Ctiboř v Počátkách u Žirovnice.

Dle mého názoru je ekoagroturistika vhodný způsob trávení dovolené se vzrůstajícím trendem. Zajímavá je především pro lidi žijící ve městě, kterým chybí každodenní spojení s přírodou, zvířaty a odpočinek v čistém a klidném prostředí. Též si myslím, že je velmi zajímavá pro rodiny s dětmi, které se dnes již běžně nesetkávají s hospodářskými zvířaty a často ani nemají tu možnost volného pohybu v přírodě. Věřím, že se nadále bude ekoagroturistika i hippoturistika v povědomí veřejnosti rozšiřovat a s ní i motivace k pobytu na ekofarmách a nákupu biopotravin.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se domnívám, že jsem cíl své práce splnila.

SEZAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ZELENKA, Josef; PÁSKOVÁ Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde, 2012, 768 s. ISBN 978-807-2018-802.
2. LINDEROVÁ, Ivica. *Cestovní ruch - Základy a právní úprava*. Jihlava: VŠP Jihlava, 2013, 267 s. ISBN 978-80-87035-82-5.
3. CZECH TOURISM, *Charakteristika a význam cestovního ruchu v Česku*. [online]. [cit. 2014-03-10]. Czechtourism.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1->
4. ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. 1. vyd. Praha: Idea servis, 2010, 405 s. ISBN 978-808-5970-685.
5. GALVASOVÁ, Iva. *Průmysl cestovního ruchu*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008, 262 s. ISBN 978-808-7147-061.
6. KORVAS, Pavel. *Aktivní formy cestovního ruchu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 149 s. ISBN 978-802-1043-619.
7. COT BUSSINES. *Kongresový cestovní ruch*. [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: http://www.cot.cz/data/cesky/00_09/9_stat_1.htm
8. WOOD, M. E. *Ecotourism : Principles, practises & policies for sustainability*. UNEP, 2002, 32 s.
9. VÁCLAVÍK, Tomáš. *Agroturistika na ekofarmách. Jak na to*. [online]. Ministerstvo zemědělství České republiky. Brno, 2008 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/eagri/file/38603/Agroturistika_na_ekofarmach.pdf
10. POUROVÁ, Marie. *Agroturistika, možnosti rozvoje a perspektiva v České republice*. Vyd. 1. Praha: Kufr, 2000, 113 s. Monografie (Česká zemědělská univerzita). ISBN 80-213-0672-6.
11. ČESKO. Předpis č. 242/2000 Sb. Zákon o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. In: Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-242>
12. ROZVOJ OBCÍ. *Podnikání ve venkovské turistice* [online]. 2010 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.rozvojobci.cz/news/podnikani-ve-venkovske-turistice/>

13. ANDRLOVÁ, Milena. *Na koni křížem krážem po Česku*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2008, 128 s. Tipy na výlety. ISBN 978-80-253-0569-0.
14. GREGOR, Dalibor a Josef IŠ. *Chladnokrevný kůň - síla, krása, elegance: Das Kaltblutpferd - Kraft, Schönheit, Eleganz*. 1. vyd. Opava: Dalibor Gregor, 2010, 155 s. ISBN 978-80-903974-8-4.
15. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ PRO PODPORU JEZDECKÉ TURISTIKY SOTHIS. *Jezdecká turistika* [online]. 2008 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/>
16. Koňské stezky ČR. *Koňské stezky ČR* [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://konske-stezky.cz/>
17. Koňské stezky ČR. KOŇSKÉ STEZKY ČR. [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://konske-stezky.cz/stezky/>
18. KRAJ VYSOČINA. *Koňské stanice v kraji Vysočina*. Jihlava: Kraj Vysočina, 2006. Dostupné z: http://extranet.kr-vysocina.cz/download/pdf/edice/Konske_stanice.pdf
19. PODHORSKÝ, Marek. *Kraj Vysočina*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Freytag, 2003, 152 s., [6] s. barev. obr. příl. Průvodce na cesty (Freytag. ISBN 80-731-6075-7.
20. KRAJ VYSOČINA. *The Vysočina Region = Bezirk Vysočina*. 1. vyd. Praha: ACR Alfa, 2004, 231 s. ISBN 80-864-0811-6.
21. *Česká republika estránky* [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.ceskarepublika.estranky.cz/clanky/kraj-vysocina.html>
22. BUKÁČEK, Miloš. *Poznejme Vysočinu nástroji GIS* [online]. 2007. vyd. 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://gym.nmm.cz/gisvysociny/index.php?ln=cz&id=3&cat=c&typ=menu>
23. KRAJSKÝ ÚŘAD KRAJE VYSOČINA. *Kulturní a přírodní dědictví* [online]. 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.dedictvivysociny.cz/priroda/>
24. ECEAT - QUALITY, TRAVEL, EXPERTISE. *Stezky dědictví* [online]. 2008 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.eceat.cz/eceat-stezky-dedictvi/>
25. ING. STEJSKALOVÁ, Simona a Ing. Věra DYNTAROVÁ. KRAJ VYSOČINA. *Terénní mapování sítě jezdeckých stezek a koňských stanic v kraji Vysočina*. 2011
26. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ PRO PODPORU JEZDECKÉ TURISTIKY SOTHIS. *Jezdecké stezky mají zelenou* [online]. 2008 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/clanek-2/jezdecke-stezky-maji-zelenou.html>

27. CZECH TOURISM, Kudy z nudy.cz. *Sít' jezdeckých stezek na Vysočině* [online]. Jihlava, 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Aktivity/Sit-jezdeckych-stezek-na-Vysocine.aspx>
28. ŠVEHLOVÁ, Dominika a Milena ANDRLOVÁ. EQUICHANNEL.CZ. *Výlety po jezdeckých stezkách* [online]. 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/vylety-po-jezdeckych-stezkach>
29. VYSOČINA TOURISM, příspěvková organizace. *Vítejte na Vysočině - Turistický průvodce* [online]. Jihlava [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.region-vysocina.cz/jezdecka-stezka-mariz-golcuv-jenikov-cervena-cx1332>
30. KOŇSKÉ STEZKY ČR. No.318: *Rozc. nad Jersicemi – Třilery* [online]. 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.konske-stezky.cz/stezka/rozc-nad-jersicemi-trilery-mlyn/>
31. SKLENÁŘ, Josef. BIOFARMA SASOV. *Novinky z biofarmy* [online]. 2014 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://biofarma.cz/>
32. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ JEZDECKÝ KLUB TŘEŠŤ. *Vítejte v koňské stanici* [online]. Třešť, 2012, 2014 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.jktrest.cz/>
33. HINK, Aleš. QRANCH - RANČ U PRAMENE DYJE. *Ubytování a ustájení na ranči* [online]. 2012, 2014 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.qranch.cz/index.php/qranch-o-nas.html>
34. ŠKOLNÍ STATEK HUMPOLEC. *Jezdecký sport* [online]. 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.zlatapodkova.cz/skolnistatek/>
35. *Obora Voľský žlab* [online]. 2002 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: http://kbukovjan.sweb.cz/?utm_source=topkontakt-partner&utm_medium=topkontakt
36. SELSKÉ MUZEUM MICHALŮV STATEK. *Ze Skanzenu* [online]. 2014 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.michaluvstatek.cz/>
37. SELSKÉ MUZEUM MICHALŮV STATEK. *Popis objektu* [online]. 2014 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.michaluvstatek.cz/clanky/o-nas.html>
38. JÍZDÁRNA OTRADICE. *Ježdění a ubytování v Otradicích* [online]. 2002, 2012 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.penzion-jizdarna.cz/>
39. VYSOČINA TOURISM, příspěvková organizace. *Vítejte na Vysočině - Turistický průvodce - Ranč S* [online]. 2012 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.region-vysocina.cz/kone/detail/ranc-s>

40. JK BLATINY. *Koňská stanice* [online]. 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.jk-blatiny.cz/document.php?code=kontakt>
41. DUDÁK, Vladislav a Zdenko PAVELKA. CZECH TOURISM. *Agroturistika v České republice*. Praha 4: Novela Bohemica, 2012. ISBN 978-80-87683-03-0.
42. IDNES.CZ. *Ekofarmy bodují, na Vysočině se jejich počet během loňska zdvojnásobil* [online]. 2010 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: http://jihlava.idnes.cz/ekofarmy-boduji-na-vysocine-se-jejich-pocet-behem-lonska-zdvojnásobil-1ky-/jihlava-zpravy.aspx?c=A100905_124641_jihlava-zpravy_bor
43. BIO INFO. *Růst počtu ekofarek se v Česku zastavil* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2012 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zpravy/rust-poctu-ekofarek-se-v-cesku-zastavil>
44. PENZION KADERÁVEK A CHALUPA U POTOKA. *O nás* [online]. 2014 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.chalupa-vysocina.cz/>
45. DVŮR RATIBOŘICE. *Kozí farma* [online]. 2009 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.kozimleko.cz/37/kozi-farma>
46. CHADIMŮV MLÝN. *Biofarma* [online]. 2009 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.chadimmlyn.cz/>
47. EKO FARMA KŘÍŠŤAN A SPOL. *O farmě* [online]. 2008, 2012 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.miloticky.unas.cz/>
48. BIOFARMY.CZ. *Sít' ukázkových ekofarek* [online]. 2007 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.biofarmy.cz/?o=5>
49. ČESKÝ FARMÁŘ JE TU PRO VÁS. *Farmáři v regionu Vysočina* [online]. 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskyfarmar.cz/>
50. EKO FARMA CTIBOŘ. *Agroturistika* [online]. 2011 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.ekofarma-ctibor.cz/cz/agroturistika>